

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A lap szellemi részét illető minden közlemény a szerkesztőséghez Jókai-utca 8. sz. küldendő.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

Az előfizetési és hirdetési pénzek

s a lap megrendelésére és szétküldésére vonatkozó összes megkeresések **Karai Sándor** tanárhoz (Rákóczy-utca 46. sz.) intézendők.

A Szentlélek ünnepén.

Isten elvégezte a maga váltságmunkáját az időnek ama teljességében, melyet ő örök elővégezése szerint meghatározott. Krisztus munkája a Szentlélek eljövetele által betetőztetett. Készen van már minden, hogy az idvezülni vágyó lélek bevitörlázhasson az örök vizeknek kikötőjébe. Mert hiszen Istennek ígéje, melyet a Krisztus hirdetett, Istennek Lelke nélkül nem lett volna elég az idvezítésre. Az iránytű mitsem ér a tengerész szemében, ha nincsen világosság, a melynek fényénél láthatná az az által kijelölt útirányt.

Isten Szentlelkének diadalünnepét üli pünköstkor a keresztyén világ. A magába szálló, a gondolatok tengervízének mélyeibe merülő lélek ilyenkor érzi leginkább, hogy két lélek küzd ő benne folytonosan, nem hagyva neki békét, mindkettő éreztetve vele a maga hatalmát: Istennek a Lelke és a világnak a lelke. Hogy ismerjük meg vajjon ezt a két erőt, s vajjon hogy tudjuk a kettő közti különbséget megállapítani?

Nem nehéz munka ez, mert határozott és föltétlenül nagy a Szentlélek és a világlélek működése közötti különbség.

A világlélek dicsekedve beszél és prédikál az emberről, a világról és az életről, — míg a Szentlélek a bűn, az igazságosság és az ítélet tudományáról beszél.

A világlélek tapsol és hízeleg nekünk, — míg a Szentlélek fedd, dorgál és pirongat bennünket.

A világlélek az ember dicsőségéről és nagyságáról, a világi javakról, mint mindenekre elégséges kincseinkről, a világról, mint sorsunk elhatározó, döntő mértékéről, s valamely felelőség, hit és félelem nélkül való könnyed, laza életről beszél mi hozzánk, — míg a Szentlélek egészen ellenkezőleg az ember bűnösségéről, gyöngeségéről és romlottságáról, hitben, engedelmességben és önmegtágadásban álló igazságosságról, a világ elleni küzdelemlről, s a földre és ennek bűnös lakóira eljövendő ítéletről prédikál mi nekünk.

A világlélek sohasem beszél a bűnről, az igazságosságról és a jövendő ítéletről, sőt inkább kerüli ezeket a tárgyakat, nem foglalkozik velök, legfentebb ha ellentmondhat nekik, ha tagadhatja azokat.

És épen abban áll a lényeges különbség a világlélek és a Szentlélek hangja között, hogy az egyik léha könnyedségre, a másik szigorú önfegyelmezésre hív föl; az egyik a testi, a másik az erkölcsi természethez fordul; az egyik a világnak országait és ezek dicsőségét tárja föl, a másik arra a szoros útra és szük kapura mutat, a melyen haladva s a melyen átlépve jutunk be a mennyek országába. Az egyik azt mondja az emberi léleknek: „Én lelkem, sok esztendőkre eltett sok javaid vagynak; nyugodjál, egyél, igyál, gyönyörködjél!” — A másik pedig rideg, száraz szavakban így szól az emberhez: „Bolond, az éjjel megkívánják a te lelkedet te töled; a melyeket pedig készítettél, kiéi lesznek?!“

Különbözők e hangok, és soha össze nem egyeztetetők; az egyiket a büszke, a zajgó vér diktálja, a másikat egy csöndes, szent, gondolkozni képes tanácsadó súgja.

Egyszerre éri el ez a két hang fülünket; halljuk, vagy hallottuk már mindkettőt életünk útjain. Választhatunk a kettő között, de valamelyiket mindenesetre választanunk kell, mert középút nincsen közöttük.

Bizony elmondhatjuk ezek szerint, hogy a Szentlélek valamely véghetetlenül mélyre ható, vagy a legmagasabb légkörbe fölcsapongó élő elv a hívő lelkekben, melyre nézve minden mi tehetségünk csak alárendelt állást foglalhat el. A Szentlélek árasztja ki először a kegyelmet a hívők lelkébe s naponként új életre kelti azt; ő erősíti meg hitünket, ő gyújtja lángra szeretetünket, ő bátorít minket engedelmisségre, s ő frissíti föl a lelkekben annak a dicsőségnek a gondolatait, mely láthatatlan, de bizonynyal eljövendő mi hozzánk. Egyszóval, a Szentlélek befolyása ápolja mi bennünk a lelki élet kezdetét, mely bár ekkor még gyöngé, olyan erővel halad előre, hogy a tökéletesség legmagasabb fokára emelkedik föl. A Szentlélek vizeinek tisztító hatásuk van a hívőkre, míg minden szenny le nem marad róluk, s míg megtisztult lelkeik mennybe nem szállanak.

Óh végtelenül nagy és gazdag ajándéka az isteni kegyelemnek a pünköszt Szentlélek! Isten általa lakást vett mi bennünk, s a hol Isten lakik az emberben, ott már megnyerte az ember a mennyet s biztosított számára az örökkévalóság.

Jövel Szentlélek, reánk szállj!

Csiky Lajos.

Az 1902. évi ügyvivői jelentés a báró Baldácsy-alapítványról.

A folyó év október hava 8-án 27. éve lesz, hogy egyházkerületünk rendkívüli közgyűlést tartott Török Pal akkori dunamelléki püspöknek egyházkerületünk püspöke Révész Bálinthoz intézett megkeresése következtében, mely az akkori jegyzőkönyv szerint betűrelbetűre így hangzott: „N. N. nagy birtoku és nagy jóakaratu ur magyarhoni egyetemes protestáns egyházunk javára, már életében kívánja átadni, kikötendő mérsékelt vitalitium mellett földbirtokait s azok instrukcióját, s e szándékát valósítani akarja folyó évi október 15-én Budapesten. Kívánja e végett, hogy mindenik egyházkerület püspöke s egy-egy világi képviselője a szuperintendens által megbízva s felhatalmazva azon aktuson jelen legyen s a kerület nevében s képében jogosultan befolyon a tanácskozásba s szükséges intézkedésekbe; milyenek a jóságok átadása s átvétele, azoknak további kezelése, a gazdaság viteléhez kellő személyzet s felügyelő bizottság előállítását az alapító javára életjáradék megállapítása s garantírozása sat. s mindezekre nézve a jegyzőkönyvek s jogi okmányok szerkesztése, hiteles kiállítás, a jövőben felmerülhető jogi kérdések tisztázása s ily tárgyakra nézve irányadás. Az értekezlet és intézkedés Budapesten folyó ok

tóber 15-én d. e. 11 órakor a reform. lelkészi lakon levő gyülesteremben fog megtartatni és történni. A képviselőik által meg nem jelenő kerületeket az alapítványozó úgy tekintendi, mint a melyek a szándékolt alapítványról mit sem akarnak tudni s abban részeseülni nem kívánnak.”

Az egyházkerületi közgyűlés, melynek egy esperesi választásról szóló bejelentésen kívül egyéb tárgya nem is volt, „előzőleg is teljes elismerését és köszönetét fejezi ki az ismeretlen nagy jöltevé azon önzetlen nemes célzata és szándéka felett, hogy vagyonaival a magyarországi egyetemes protestáns egyházat kívánja boldogítani.” Révész Bálint püspök mellé képviselőül az egyházkerület nagy nevű főgondnokát gr. Degenfeld Imrét választja meg, s teljhatalommal ruhazza fel őket a kiváló fontosságú ügynek minden ágazatában.

Sokunknak élénk emlékezetében van még, hogy mekkora meglepetéssel fogadta a közönség a csaknem hihetetlennek látszó tüneményt, hogy egy róm. katolikus vallású főúr a hazai protestáns egyházegyetemet kívánja örökébe fogadni. Az 1877. év április hó 19-én s következő napjain tartott egyházkerületi közgyűlésen a megbízott képviselők már a megkötött szerződést is bemutatják, mely felolvastatván, a közgyűlés „hálás köszönettel s elismeréssel fogadta Véghverekényi Báró Baldácsy Antal nemes célu adományozását; a kegyes alapító nevét a magyar protestáns egyház magasztos érdekeiért küzdő s áldozott férfiak sorába egész örömmel jegyzi fel; elismerésének és hálajának a jegyzőkönyv szerény lapjain történni megörökítésén kívül magához az alapítóhoz intézett külön köszönő iratban kíván kifejezést adni.”

Az alapító levél szerint az alapítvány célját a következők képezik: 1. pusztuló egyházak megmentése, inséges egyházak segélyezése, építkező egyházak gyámolítása; 2. a püspökök illő díjazása, a csekélyebb fizetésű lelkészek javadalmazása; 3. a lelkészek özvegyei és árvái inséges sorsának némi enyhítése.

Nem célolok ez uttal az alapítvány sokszor küzdelmekben gazdag történetét vázolni, csak jelzem, hogy a nagy alapítónak életében is, de különösbbe 1878. augusztus hó 8-ik napján történt halála után a tulajdonos egyházkerületek az alapítványi ingatlanok feletti bonyodalmas ügyeit oly s erencesen vezették megbízottjaik közvetítésével, hogy az összes adóságok kiegyenlítése után 1886-ban már kezdetét vehette a kerületek részére a jövedelem egy részének kiosztása, s a tisztántul egyházkerület a többi jogosult társakkal egyenlően 4000 koronát nyert jutalékul. A fentebb érintett három irányu cél közt a nagy alapító lett volna jogosítva a hányadot meghatározni. Mivel pedig ez elmaradt: az egyházkerületekre szállott a jog, hogy saját szükségökhöz képeest belátásuk szerint rendelkezzenek a jutalék felhasználása iránt. Így történt aztán az, hogy püspökünk évi honorariumának emelésén kívül az 1. sz. a. körül írott feladat teljesítését úgy vitte keresztül egyházkerületünk, hogy az ugyanazon célt szolgáló református segélyegylet részére az évi osztalék egy részét rendelte elszakítani.

A csekélyebb fizetésű lelkészek javadalmazását szintén az erre rendelt külön pénztár dotálása útján eszközölte; a lelkészi özvegyek és árvák gyámolítása céljából pedig meghatározott arányban az egyházmegegyei gyámintézeteket határozta segélyezni.

A jutalék felhasználásának kerete eltekintve a szükségessé vált jelentéktelen módosítástól, atalán véve ma is fennáll, sőt a jutalék az első kiosztás megtör-

ténte óta fokként emelkedett, bár az egyházkerületek részéről hangsúlyozott kívánságoknak megfelelően az alapítványi igazgatóság gazdálkodásában a legmészebb menő előre látás nyilatkozott meg, a midőn vezérelvül fogadtatott el, hogy az alapítványi vagyon fennállásának biztosítása, sőt annak szaporítása szem elől nem téveszthető, ezen az uton kívánván a jótékonyág fokozását lehetővé tenni. Az 1903. évre szóló költségvetési tervezet szerint a jogosultak között már 99,000 korona illetmény kerül felosztásra, a miből a mi egyházkerületünk részére 9000 korona fog esni. Még a múlt évben s azelőtt is több éven át 8000 korona volt az osztalék. Nem lesz fölösleges az 1903. évi ügyvivői jelentés némely tételével közelebbről megismerkedünk a következőkben.

Az alapítványi igazgatósághoz intézett ügyvivői jelentésben a következő részletek foglaltatnak. I. Vagyon- és teherkimutatás, melyet bevezetésekképpen az értékpapir-vagyonban létesült változások felsorolása előz meg, az óvadékoknál történt változások jelzésével.

A vagyon az alapítványi ingatlanok a rajtok levő épületekkel, alapítványi tőkék, melyek értékpapirokban fekszenek, regále kártalanítási kötvények s bér- és egyéb hátralékkövetelések képezik. Teherképpen szerepelnek: a budapesti ev. ref. theologiai akadémia részére alapítványilag biztosított 21,000 k.; a dunamelleki egyh.-kerületi lelkészi özvegyek és árvák javára tett 2000 k. alapítvány, négy rendbeli visszabályozó társulati kölcsönből az alapítványt terhelő részlet 344844 k. 40 fill. Ha a feltétlenül átfutó s letétképpen őrzött vagyonrészeket s a hátralékköveteléseket is hozzá adjuk a törzsvagyonhoz: az ügyvivői kimutatás szerint az összes vagyonerő 1,599,629 k. 23 fillérre, illetve a B. 1. és 2. tételeinek összeadásába becsuzzott tévedés kiigazítása után 1,599,630 k. 23 fillére megy. Ezzel szemben a viszonylagosan átfutó tételek betudásával a teher 446,424 k. 52 fillért tesz. A tartozási és követelési jog különbsége tehát 1,153,204 k. 71 fillér, a minek azonban a feltüntetése mint követelési egyenleg a kimutatásból kimaradt. Hogy mi lehet az oka a vagyoni erő végösszege ilyen látszólagos csekélységének, alább fogok reá mutatni.

A II. sz. a. a jelentés a Magyar földhitelintézeti számadásokat és letétkimutatásokat bocsátja közre, a III. sz. a. pedig az ügyvivőnek a kézi pénztárról vezetett számadását. A IV. részben találjuk az 1902. évi költségeloirányzat összehasonlítását a számadások eredményével, melyre alább szintén vissza fogok térni. Az V. részben az 1903. évi költségvetési tervezet van bemutatva, a hol is 220588 k. 87 fillér bevétellel szemben 55,292 k. 28 f. kiadás van feltüntetve az átfutó bevételi és kiadási tételekkel együtt; a rendes bevétel ebből 157,918 k. 81 f., a rendes költség pedig 41,634 k. 48 f. és így 116,284 k. 33 f. fölösleg ígérkezik, melyből az ügyvivő 99 ezer koronát javasol az egyházkerületek között szétosztani, 60 ezeret mint rendes, 30 ezeret mint rendkívüli illetményt.

Az ügyvivői jelentés VI-ik részében A. B. C. D. E. F. alatt az egyes birtoktesteket érintő részletes körülményekről számol be. G. alatt a halásztati jog bérbeadásáról referál, s bezárólag a VII. VIII. és IX. alatt a községi képviselői, az illeték-ügyi, és visszabályozási kérdésekkel foglalkozik röviden.

Közérdekűnek tartjuk még az ügyvivői jelentéssel kapcsolatban a következőket jegyezni meg.

Az alapítvány vagyoni erejét első sorban a hat különböző helyen fekvő ingatlan képezi, a hozzá tartozó

épületekkel. Az átvételkor az alapítványt képező fekvőségek 20,875 kat. holdat 866 □ ölet tettek, de ezekből ki kellett szakítani a leszármazás folytán némely örökösöket illető osztályrészt, idő közben még eladás útján is apadt az ingatlan birtok területe, mely ezek után is 7732 holdat s 38 □ ölet képez. Az ügyvivői jelentésben az ingatlanok összes értéke 880,943 k. 60 fillért, a rajta lévő épületek értéke pedig 326,475 k. 82 fillért képvisel. Az így 1,207,419 k. 42 fillérre értékelt ingatlan után a bérlők haszon- és póthaszonbérképpen 117,072 k. 79 fillért, a visszabályozás költségeihez való hozzájárulásképpen 17740 k. 75 fillért, és így összesen 134813 k. 54 fillért fizetnek. A megtakarított jövedelem — a mint látszik — értékpapirok vásárlásra volt fordítva, ezeknek névértéke az ügyvivői jelentésben foglalt vagyonkimutatás szerint 243,500 koronát tesz, 9727 k. 84 fillérben előirányzott szelvényjövdelemmel (tehát nem egészen 4%.)

Ha most már az alapítványi fekvőség jövedelmességét mérleget, hozzáadva az évi haszonbérleti összeghez az építkezési befektetésekért előírt jövedelmet is (5618 k. 66 f.): úgy találom, hogy az évi nyers jövedelem 140,432 k. 20 fillért tesz az ingatlanok után, de a mely összegbe be vannak foglalva azok a fizetések is, a melyeket a bérlők visszabályozási költségek címén teljesítenek 17740 k. 75 fillér erejéig. Ha ezt a nyers jövedelmet szembe állítom a földek s a rajta levő épületek értékével: konstatálni tudom, hogy a nyers jövedelem 11.63%-nak felel meg.

Nem kerülte ki azonban figyelmemet az a körülmény, hogy a nyers jövedelem csak abban az esetben mutat ennyire kedvező magas percentet, ha a fekvőség értékelésében elfogadom számításom alapjául az ügyvivői kimutatásban foglalt felszámítások tételeit, a melyekről azonban nem tudom megállapítani az adott kimutatásból, hogy leltári vagy forgalmi értéket jelentenek-e? Ha azokat fogadom el: midőn a 7732 hold ingatlan értéke (épületek nélkül) csak 880,943 k. 60 fillérre van téve, könnyű kiszámítani, hogy a földek holdankénti értéke csak 114 koronában volt felvéve, a mi oly alacsony ár, hogy azt a becslés alapjául elfogadni nem lehet. Nem gondolom hogy nagyot tévedjek, a mikor szerzett információim alapján egyre-másra felteszem az alapítványi földek holdankénti értékét 400 koronára. Tudom hogy vannak közöttük kisebb értékű részletek is, de azt is tudom, hogy 600 korona értékűek is találhatók. A 400 koronás holdanként való értékelés szerint pedig 3,092,800 koronára rug a földek értéke, a mi nem is lehet másként, a midőn ma már futóhomok területért is többet adnak 200 koronánál. Debrecen környékén pedig nem ritkaság a 700 korona becsérték sem, hiszen a kollégium tiszadadai ingatlanának holdja a 80-as évek elején történt vásárláskor is többet került 250 koronánál, a mai érték pedig megközelíti holdanként az 500 koronát, a 400 koronát pedig kétségen kívül meghaladja.

Ha már a 3,092,800 k. értékhez hozzáadom az épületek 326,475 k. 82 filléres értékét: fillérek nélkül az ingatlanok becsértéke 3419,275 koronára emelkedik. S ez nem is lehet másként. Ugyanis alig volna elképzelhető és kimagyarázható különben az az értékviszony, mely az ingatlanok és az azokon emelt épületek becsértéke között az ügyvivői kimutatás szerint szerepel, a midőn olyan épületek, a melyek gazdálkodási célokra fordított latifundiumokon fekszenek, a melyek tehát kiváltképpen gazdasági épületek lehetnek, nem pedig bérházak, 37%-át képezik érték szerint a földterület értékének,

A mai viszonyoknak megfelelő s fentjelzett értékkel szemben most már az évi nyers jövedelem immár 41%-ra száll, a mi aztán aligha nevezhető megfelelő jövedelmezési percentnek, főként olyan ingatlanál, a melynél a tiszta évi hasznot az évi költségek igen nagy mértékben veszik igénybe, mert csupán a vizsabályozási kiadások is 11,801 k. 73 fillért képviselnek az 1903. évi költségvetés szükségleti részében. Ha azonban még azt is számítom, hogy az előirányzott 140,432 k. haszonbérletszerű végösszegeből 14,202 k. 13 f. hátralékos követelésből képződött: a fennmaradó 126,230 k. évi haszonbérjövdelem már csak 36 százalékát teszi az épületekkel felszerelt birtok összes becsértékének, s ez már valóban csekélyke jövedelem nyersjövdelemképpen.

Legyen szabad még egy pár szerény észrevételt tennem. Az 1902. évi számadásban a befolyt jövedelem 14,214 k. 29 fillérrel maradt mögötte a költségvetésnek. Igaz ugyan, hogy a kiadásoknál 22,340 k. 27 fillérrel kisebb a végösszeg a költségvetés szükségletének végösszegénél, de ez a 22,340 k. 27 f. megtakarítás (?) csak úgy volt elérhető, hogy a rendkívüli kiadások előirányzatában egy 4000 koronás, és egy 16,000 koronás tétel nem adatott ki, a mi pedig befektetésekre és egy köut kiépítésére volt felvéve. S hogy nem ok nélkül szerepelt ez a két tétel már az 1902. évi költségvetésben is, eléggé igazolja az a körülmény, a melynél fogva az 1903. évi előirányzatban ismét csak ott találjuk azokat. A bevetelnél előállott hiányt jobbra néhány haszonbérleti követelés be nem fizetése okozta 13,028 k. 67 fillér erejéig. Kedvezőtlen tünet, hogy a haszonbérkövetelések ily jelentékeny összeggel maradnak hátralékban.

Nagyon meglett volna könnyítve az évi gazdaság eredményének áttekintése, ha a jövedelem-költség-eredmény is ki lett volna tüntetve a jelentésben a számadás végén.

Az ilyenfajta kimutatások a vállalatok záró számadásában nem csak megszokottak, de elengedhetetlenek is egyuttal.

Azt csak mellékesen jegyzem meg, hogy a vagyonskimutatás számtételei közül immár végleg kihagyható a forint-érték alkalmazása, mert annak fentartása csak zavarólag hat a számítástételeknél.

Szokatlan dolog, hogy a költségvetésben nemcsak egy év jövedelme van előírva, vagyis hogy a költségvetési időszak rendes évi bevételén kívül fedezetképpen van előirányozva az előző költségvetési év hátralékban maradt követelése is. Már magában véve az sem normalis helyzet, hogy bérhátralékok maradnak kin, még pedig nagyobb összegben, de az meg alig helyeselhető, hogy költségvetési rendes tételképpen szerepeljen valamely hátralékban levő követelés. Ez a gyakorlat a summázatban csalódásra vezet, midőn éppen az alapítványi gazdálkodás évi keretében mutatkozó többlet alapján lehet a jutalékokat gazdasági csalódás nélkül előirányozni.

Belalkati hiánya továbbá az előirányzatnak, hogy az általánosan elfogadott módozat ellenére nem veszi be rovataiba az előző költségvetési időszak tételeit, sem a számadásban előállott eredményt. Az 1902. évi számadás eredménye gondosan szembe van ugyan állítva a vonatkozó költségelőirányzattal, de ez az 1902. évi számadáshoz tartozik és nem az 1903. évi költségvetéshez; s innen lehetetlenség külön kidolgozás nélkül mindannyiszor kikeresni az összehasonlítás céljából a megfelelő tételeket, s ha erre a nehézkes eljárásra va-

gyunk utalva, biztosan áttekinthető képet nem könnyű dolog alkotni magunknak. A költségvetés tételeit az ilyen szembeállítás beillesztése igen könnyen igazolja, a mikor a szembeötlő eltérést vagy eltéréseket egyenként kivétel nélkül indokolni szükséges.

A vagyonskimutatásban is szeretném ott látni az összehasonlítást az előző évi állapottal. Az alapítvány törzsvagyonát végre is ingatlanok, az azokon fekvő épületek, értékpapírok és a pénzkészlet alkotják. Az épületek értékében a meg-megújuló építkezések folytán folytonos változás van, sőt vásárlások után az értékpapírok is szaporodnak, szóval az összesített érték folytonos változásnak van kitéve, még pedig nem csökkenő hanem növekedő irányban. Ennek a növekedésnek örvendetes mennyiségét csak úgy találjuk meg, ha a vagyonskimutatást egybehasonlítással fejezzük be. Ezt nem találjuk meg az ügyvivői jelentésben ilyen alakban.

Célszerű lett volna valahogy módját ejteni annak, hogy a 326475 k. 82 fillérre értékelt épületek mivolta felől a jelentés olvasója valamely tájékozást nyert volna. Láthatlanul is gondol az ember annyit, hogy azok részint lakóhelyek a gazdasági személyzet részére, részint pedig a gazdálkodásnál szükségelt különféle helyiségek lehetnek. De azt a közölt adatok után nem lehet megérteni, hogyan esik meg az, hogy pl. a tiszta-roff-gyendai, továbbá a köteleki fekvőségeken levő épületek a hozzájuk tartozó földek értéke fele összegével felérjenek? Nincs okom az épületek értékelését láthatlanul magasnak ítélni, de az értékviszony így nem érthető, hacsak azt nem teszem fel, hogy ezeken a helyeken nagy értéket képviselő gazdasági gyárak vannak működésben, a melyek sok épületet igényelnek. Mindezeket a bizonytalanságokat eloszlatná az épületnemek rövid felsorolása.

Ne vegye igénytelen észrevételeimet üres gáncoskodni akarásnak az alapítvány nagyérdemű ügyvivője. Nehány év óta érdeklődéssel nézegetem a terjedelmes jelentéseket, melyek nagy szorgalommal vannak egybeállítva. Ha megjegyzésem közül csak egyet is megszívlelendőnek talál, én már némileg célt értem, ha egyébbel nem is, de legalább azzal, hogy olvasóink előtt valamelyes érdeklődést keltettem e páratlan alapítvány ügye iránt.

Debrecen, 1903. ápr. 19.

Róssa Sándor,
egyh.-ker. s kollégiumi pénztárnok.

TANÜGY.

A gyakorlati tanárképzésről.

(Folytatás.)

Németországban, az egyetemek klasszikus földjén csak néhány helyen van némi kapcsolatban a tanárképzés az egyetemmel, legtöbb helyen pedig körülbelül egy évtized óta a Seminarjahr és a Probejahr intézménye van életbe léptetve az 1890. márc. 15-én kiadott szabályzat szerint. Az egyetemmel kapcsolatos tanárképzés Németországban egészen sporadikus jelenség és inkább helyhez kötött kegyeletes emlék, ellenben a Seminarjahr intézménye számos gymnasium mellett fennáll, tehát a német egyetem nem mond le régi merevségéről és philosophiai fakultása nem akarja elvállalni azt a feladatot, hogy az életnek tanárokat

képezzen, megelégszik a szaktudományoknak minél detailszerűbb ápolásával és olyan ifju tudósok képzésével kik nagy leereszkedésnek tartják, ha tudós disszertációk írása helyett a gyermeki lélekkel foglalkozni kell. A német egyetemek philosophiai kara a leendő tanárt sehol sem tartja szem előtt, vagyis a német egyetem csak tudósokat képez, a tanárképzést a működő gymnasiumi tanárookra és igazgatókra bizza.

Bajorországban a tanári vizsgálat a közép és felsőbb iskola tanáraiból alkotott bizottság előtt történik miniszteri biztos jelenlétében. A tanári vizsgát meg kell előznie egy gyakorlati évnek, melyet valamelyik paedagogiai-didaktikai seminariumban kell tölteni, ha ilyen éve nincs, akkor tanulók előtt ki kell próbálni tanítói képességét s ennek eredményét az oklevélbe is be kell jegyezni. Szászországban az egyetemmel van kapcsolatban paedagogiai seminarium a gyakorlati kiképzésre. **Dániában** a gyakorlati kiképzés végett a jelölt félét tölt valamelyik nagyobb iskolánál, ez alatt hospitál, később pedig a szaktanár felügyelete alatt tanít is. Végül a rektor, szaktanár és a miniszter megbízottjának az ellenőrzése alatt 14 napig szaktárgyait tanítja. Ezután megy még egy félére az egyetemre a paedagogia elméletét tanulmányozni. **Franciaországban** tanulmányaik végén valamely középiskolához küldik a jelölteket, hol tanári felügyelet alatt körülbelül 10 napig tanítanak. Különben egyéb gyakorlati kiképzés vagy próbaév nincsen. **Belgiumban** a philosophiai doktorátus szükséges a tanári oklevélhez, melyhez a négy év mindenikének végén egy egy vizsgát tesznek, végre pedig egy disszertációt írnak, melyet nem szükség kinyomatni. A jelölt tételét nyilvánosan védelmezni köteles a vizsgán, azután próbaleckét kell adnia. Egyedül a löweni egyetemen van 2 évre terjedő gyakorlati kiképzés. Belgiumban különben paedagogiai seminariumokat terveznek a gyakorlati kiképzés biztosítására. **Portugáliában** a tanári vizsgához legalább egy évi felsőbb tanfolyam szükséges, a mely lehet bármilyen jellegű. Képesítenek ügyvédek is földrajz tanáraivá, orvosok lesznek modern nyelvek tanáraivá, az ó-klasszikus nyelveket meg papokból lett tanárok tanítják. A vizsgára jelentkezéskor be kell bizonyítani a jelöltnek, hogy legalább is 25 éves, katonakötelezettsége rendben van, egészséges, erkölcsi bizonyítványa van, végül adóhátraléka nincs. Ugy látszik, hogy a tanárképzés az állam zavaros pénzügyi viszonyainak a javítására is felhasználatik, mert a király a vizsgát letévőt kinevezi minden gyakorlat nélkül rögtön rendes tanárrá, csak az a födolog, hogy a kinevezést magában foglaló patensért járó 1350 márka díjat az állami pénztárba a jelölt befizesse, továbbá megfelelő irodai és bélyegilletéket is teljesítsen, a melyeket azonban szabad 48 részletben is letörleszteni. Hasonló furcsaságokat találunk **Spanyolországban** is, tehát ezt külön nem ismertetem. **Olaszországban** 1891. előtt nem volt gyakorlati kiképzés, úgy hogy ezen rendszer elleni visszahatásnak tekinthető Villari miniszter 1891-iki intézkedése, mely egészen didaktikai irányt adott a tanárképzésnek, a mennyiben az iskolai tananyagot és a legjobb tankönyveket egész terjedelmökben meg kell tanulni a jelöltnek. A 2 évi egyetemi hallgatás alatt gyakorlati órákat is látogatnak, a tanári vizsgán pedig próbaleckét tartanak. Az oklevélhez a laureatusi cím elnyerése szükséges. **Oroszországban** 4 évi egyetemi hallgatás után elméleti vizsgát tesznek a jelöltek, gyakorlati kiképzést sehol sem nyernek, próba év sincs.

Ausztriában (honnan mi is sokat vettünk át a

tanárképzésre vonatkozólag) négy évig hallgatnak a jelöltek és pedig majdnem egészen azokat a tárgyakat, mint a melyeket a mi szabályzataink is követelnek. A tanári vizsgálatnak is épenugy három része van, mint nálunk: házi dolgozat, zárthelyi dolgozat és szóbeli vizsga, melyeknek letevése egy évi próbaidőre jogosít.

Baumeister mondja az osztrák tanárképzésről: „Mig a szakszerű képzés felolvasások és szak-seminariumi intézmény által eszközöltetik, addig hiányzik a gyakorlati paedagogiai vezetés az egyetemi tanulmányok alatt.” Tehát épenugy mint nálunk. Némely egyetem ugyan megteszi azt is, (a mit bizonyára osztrák mintára nálunk is láttam Pesten), hogy van külön paedagogiai seminarium, a hol írásbeli dolgozatokat készítenek és megbeszéléseket tartanak gyakorlati kérdésekről. A prágai egyetemen azonban Villmann, és Krakkóban Kulezinszki a seminariumi elméleti gyakorlatokat gyakorlati tanítás-próbákkal is öszekötötték. A gyakorlati év épenugy meg van az osztrákoknál is, mint nálunk, de ők már némileg az utóbbi időben tovább mentek mint mi, mert a jelöltet egy szaktanár vezetése alá helyezik valamelyik iskolában, a hol az első félévben csak hospitál, később pedig próba előadásokat tart a szaktanár jelenlétében, s ezt az igazgató is ellenőrzi. A második félévben egy vagy több osztályban önállóan tanít, de a szaktanár felügyelete alatt van továbbra is, különösen az osztályozásnál. Ha 6 óránál többet tanít, díjat kap, különben nincs fizetése.

Az egyes államok tanárképzési rendszeréből a következőket állapíthatjuk meg;

1. A legtöbb nemzet egyetemei *féltékenyen őrzik azt a hagyományos jelleget, hogy feladatuk kizárólag csakis a tudományos képzés legyen. A gyakorlati tanárképzést tehát elvileg az egyetemi színvonal lealacsonyításának tartják.*

2. *Az állam éppen az egyetemi tanulmányok ezen fogvatkozásainak hatása alatt majdnem mindenütt igyekszik a gyakorlati tanárképzés hiányát pótolni, s ezt vagy gymnasiumi seminariumok, vagy az egyetemmel kapcsolatos paedagogiai seminariumok által akarja elérni; vagy pedig az állam az egyes középiskolákban szakemberek vezetése alatt képezi a jelölteket a gyakorlati tanításban. Van azonban több olyan állam is (legtöbbször a műveltség alacsonyabb fokán állók közt), a melyeknél alig van, vagy épen nincsen gyakorlati tanárképzés.*

A gyakorlati tanárképzés megoldására nálunk is hangzott el már több indítvány.

Schneller¹ István az összes tanárjelöltek számára megfelelő számú archigymnasium felállítását javasolja. Ezek minden tanárjelöltnek alkalmat nyújtanának a gyakorlati jártasság elsajátítására, azoknak a gyakorlatain minden tanárjelölt köteles volna résztvenni s az állam legalább a saját intézeteiben csak olyan egyéneket alkalmazna, a kik a gymnasiumi seminariumi évről bizonyítványt tudnak felmutatni. Annyi bizonyos, hogy Schneller nézetei, ha német minta után indulnak is, a hazai közoktatás történetében is multtal bírnak. A Ratio Educationis idejében voltak nálunk ilyen archigymnasiumok, melyek az ifju tanérok számára gyakorló és diplomaszerező intézetek voltak. Sőt ilyen archigymnasium jellegével bírtak a protestáns tanintézetek között a legújabb időkig a pataki, debreceni stb. iskolák, a mennyiben a rektoriák révén az anya-

¹ Magyar Paedagogia 1899. évf. 449. l.

iskola módszerét vitték ki annak felsőbb tanulói mint rektorok a kisebb iskolákba. Ilyen irányu törekvés emlékét őrzi a debreceni iskolában 1837-38-ban Ercsey Dániel és Kerekes Ferencz tanárok által készített terv is, melynek címe volt: „Felsőtudományok új terve a mai idők kívánataihoz alkalmazkodva,“ mely a Litteraria deputationnak 1838. ápr. 18-29. napjain tartott gyűlésében megvitattatván, némi megjegyzésekkel helyben hagyatott. Legfontosabb és tárgyunkat közel érdeklő terve az, mely a paedagogicum és philologicum seminarium felállítását célozza. A seminarium elvégzésére 3 évet szab a tervezet, s deák iskolában ezen tervezet szerint csak azok taníthatnak, akik az egész paedagogicus cursuson kívül a philologicum seminariumban a deák és görög gyakorlatokat jól végezték. Ime egy tervezet, mely a *mult században is egészen természetesnek találta a tanárképzésnél az elmélet és gyakorlat összekapcsolását*. Kétségtelen, hogy a legkiválóbb protestáns gymnasiumok különösen Francke nyomán fejlődtek ebben az irányban. Sőt még a jezsuiták iskolái is gondoskodtak ilyen gyakorlati kiképzésről, a mennyiben a praefectus studiorum az Aquaviva művére támaszkodva a jelölteket szintén bevezette a gyakorlati tanításba. Waldapfel meg több gyakorló gymnasium felállítását sürgeti.² Csengeri János szerint az egyetemen a tanárképzés előmozdítására felhasználhatók volnának az egyetemi tanár által rendezett értekezletek, cursusok, gyakorlatok, a melyeknél a hallgatók activ munkássága játszaná a főszerepet (gyakorlati órák). Ezek a szaktárgyakra vonatkoznak. A paedagogiából a második évtől fogva rendszeres előadásokat kell tartani szerinte, a paedagogiai seminariumban gyakorlatokat készítenének, továbbá a paedagogiai seminariummal szerves kapcsolatban levő gyakorló iskolában az elméleti készülségek a tanulás praxisába való átvitelét tanulnák meg. Németországban ilyen irányban Frick Halléban és Schiller Giessenben voltak kezdeményezők. Frick és Schiller indítására a porosz kormány vette kezébe ezt az ügyet s rövid idő alatt átalakította az első próba évet ilyen seminariumi évvé.

(Folyt. köv.)

Barcsa János.

KÖZÉLETÜNK.

Egyházkerületi közgyűlés.

(Folytatás.)

A törvénytervezet 10. §-ára vonatkozólag a bizottság azt a módosítást ajánlja, hogy a hol a népesebb gyülekezetek külön egyházközségekké való alakulásáról van szó, ez a kitétel, hogy „hol a helyi viszonyok ennek lehetőségét ki nem zárják“, hagyattassék ki s kötelezőleg követeltessék az egyházközségekre való oszlás.

Dr. *Baltazár* Dezső egyházkerületi képviselő reá mutat arra, hogy ezt az egész kérdést a lelkigondozásnak a nagy egyházakban való hanyatlása tolta előtérbe. De meg kell-e azért az egységet bontani, mely erőnek forrása? Erőszakolás nélkül ennek megvalósítása lehetetlen, hiszen csak a vagyon szétszedése is legyőzhetetlen akadályokat gördít annak útjába. Hogyan lehetne ezt keresztül vinni pl. Debrecenben? Hogyan

² U. o. 516. l.

szednék az egyházi adót? Hogy kezeltetnék az adópénztár? Mi lenne az egyházi anyakönyvvezetéssel? Hiszen a lakosság folytonos lakhelyváltogatása következtében a szülők azt se tudnák, hogy hol van hát anyakönyvvezető gyermekök? Az egyházkerületi hatóság szempontjából pedig éppen az egyensúly lenne megbillentve, a mikor a nagyobb egyház dominálna a helyzetet, mert pl. Debrecenben a lélekszám után 10 templom ugyanannyi lelkészszel, egyéb hozzá tartozókkal együtt körülbelül 32 szavazatot vinne az egyházkerületre s ezzel egyedül majorizálna az egyházkerület a vidéket s a helyi érdekü akaratot vethetné latba a közérdekkel szemben. Megannyi ferdeségek alakulnának, kiszámíthatatlan káros hatással. Nézete szerint a nagy egyházak egységét megbontani nem lehet, nem szabad; hanem a lelkigondozás behatóbbá tétele céljából alakítsanak a nagyobb egyházkerületek *parochialis köröket* fiók-presbyteriumokkal, melyeknek nem a száraz adminisztratio lenne a feladata, hanem az egyházi élet ápolása.

Kiss Albert tanácsbíró elfogadja a bizottság javaslatát, ha e szavak, hogy, „szervezkednek“ és „képeznek“ így módosulnak: „szervezkedhetnek“ és „képezhetnek“.

A közgyűlés a bizottság javaslatát ezzel az utóbbi módosítással fogadta el.

Több egyházkerület az egyházkerületek szavazatának számát a lelkészek számától kívánja függővé tenni. A közgyűlés ennek mellőztével a konventi tervezet proposícióját fogadta el.

Ezután a 10. 14. 16. 20. 25. 29. 31. 32. 38. és 39. §§-ra vonatkozó jelentéktelen módosítások után *Dóczi Imre* egyházkerületi gymnasiumi felügyelő az 55. §-nál kimondatni kívánja, hogy a tanítók és tanárok fizetése a hasonló jellegű állami fizetésekénél kevesebb nem lehet.

György Endre egyházkerületi gondnok tekintettel arra, hogy az állami e nemü fizetések ügye rendezés alatt áll, nem tartja tanácsosnak, hogy egy ismeretlenhez kössük a kérdés megoldását.

Szell Kálmán esperes azt javasolja, hogy míg a 1848: 20. t.-c. reánk vonatkozó pontja érdekében intézkedés nem történik, addig a fizetések maradjanak változatlanul, s a lelkészi fizetés meghatározásánál használt módozat alkalmaztassék itt is.

Dóczi Imre gymn. felügyelő megjegyzi, hogy egészen más a helyzet a tanítói és lelkészi fizetések kérdésében; a tanítókét már ki lehet egészíteni a meghatározandó összegre, most arra már van országos törvény által biztosított forrás, a lelkészi pedig csak újabb törvényhozási határozattal lehet tovább fejleszteni, nincs tehát helye a megszorításnak.

Gróf Tisza István gondnok szerint szó sem fér hozzá, hogy egy állami mint egyházi szempontból a javadalomnak a Dóczi részéről javasolt egyenlősítése volna kívánatos. Mert ha az állami és felekezeti javadalmas közti disparitás lesz, számolnunk kell az emberi természettel, mely jogosan gravitál a magasabb fizetéshez. Így az állami tanintézetek a tanárok javát fogják absorbeálni. De azért nem fogadhatja el a Dóczi módosítását, mert ezzel a kérdés nem lesz megoldva. Mit érhet azt kimondani, a mikor végrehajtani nem lehet? Lehet-e az egyházakat arra kényszeríteni, hogy ezt a terhet viseljék? Vagy tudják-e az államot arra kényszeríteni, hogy a hiányzó összeget fizesse? Olyan dispositiot iktatnánk be, melynek garanciája nincs. Igenis, meg kell feszíteni erőnket, hogy a ver-

senyt az állammal megálljuk, de azt csak úgy érhetjük el, ha meggyőzzük a közvéleményt a felől, hogy a mi iskolánk ügye közérdeket képvisel s eminens missiót képez. Elfogadja a Széll Kálmán esperes javaslatát.

Padrah Sándor veszedelmesnek tartja a Dóczy Imre javaslatának elfogadását. Ha az egyház megtudja adni, a mi abban céloztatik, nincs baj. De hátha nem tudja? Hiszen ha az állam többet ad a tanító fizetése pótlására az egyházi hozzájárulás fele erejénél: reá teszi kezét az iskolára s akkor aztán meghúzták a harangot iskoláink felett. A Széll Kálmán javaslatát fogadja el.

Dr. Bartha Béla aljegyző felszólalása után az egyházkerületi közgyűlés abban állapodott meg, hogy — miként a Széll Kálmán javaslata kívánja, a mostani minimumok maradjanak meg mindaddig, míg az 1848: 20. t.-c. alapján gondoskodni lehetne a fizetéseknek az államiakkal való egyenlősítése érdekében.

Lényegtelen módosítások érintették az alkotmányi részből a 85. §. d) e) f) pontjait; a 91, 95, 97, 99, 100, 106. §. b) e) m), 108. 137. b) 189. §§ ait, melyek közül a 108. §-ra vonatkozó érdemel figyelmet, a meny nyiben a közgyűlés a püspöki és főgondnoki állások kivételével valamennyi presbyterileg választott tisztviselőre nézve kötelezőnek kívánja a 10 évenként való tisztújítást.

Előre haladván az idő, a tanácskozás felbeszakadt; másnapra az ügy fontosságánál fogva az adózási ügy tüzetelt ki tárgyalásra. Délután az egyházkerületi értekezlet választmánya ülésezett, a mikor is a választmány az ideai nagy gyűlés helyül Máramarosszigetet, idejeül augusztus hónap harmadik részét tűzte ki. Ezzel az alkalommal egyházi beszédet Eröss Lajos theol. akad. tanár fog tartani; felolvasást Soltész Elemér nagybányai, Buday János berekböszörményi lelkészek és az elnökség által ezután felkérendő világi férfiak tartanak.

Május 19-én a főiskolai igazgatótanács jelentése folytán örvendetes tudomásul vétetett, hogy dr. Karsa István jogakadémiai tanár — jöllehet nyugdíjazás iránti kérényét már benyújtotta volt, a közóhajtásnak kész eleget tenni az által hogy még egy évig megmarad tanári székén. Intézkedés történt a megüresedő hely betöltése céljából szükséges előkészületek megtételére.

A matematika-fizikai tanszék betöltése új pályázati hirdetés alapján a jövő évi tavaszi gyűlésen fog megtörténni. A történelem-földrajzi gymn. tanári állásra a tanárválasztó küldöttsegtől beérkezett jelentés szerint 16 szavazat közül 9 esett dr. Szabó Mártonra, Ádám Józsefre pedig 7. Ezek szerint az egyházkerületi közgyűlés dr. Szabó Mártont, a szászvárosi Kun-kollégium jeles tanarát nyívanította megválasztott tanárnak, kinek meghívata iránt a szokott módon rendelkezett.

A konventi törvénytervezetnek az adózási ügyet tartalmazó részét Széll Kálmán esperes referálta, ismertetvén az egyházmegek sokfelé elágazó véleményét. Ajánlja elfogadára a tervezetben foglalt rendszert, melyet a bizottság is magáévá tett volt egy szöbbségével.

Dr. *Baltazár Dezső* egyh.-megyei képviselő nyomatékosan reá mutat arra, hogy egyházunkban két fontos dolog részesült eddig a legnagyobb elhanyagolásban, t. i. a lelkigondozás és az egyházi adózási ügye. Az előbbivel a nagyobb egyházaknál a parochialis körökre való osztás principiumának elvetésével immár elég végzetesen bánt el az egyházkerület. Lesz a nagyobb gyülekezetekben az édes semmit nem tevések-

nek nyugodalmas folytatása. A két oszlop közül egyiket immár elrontottuk, óva int, hogy a másodikat ne hibázzuk el. A konventi tervezet nem egyéb mint csak a levelek tisztogatása akkor, a mikor már a baj a fát gyökerében támadta meg. A nehéz kérdésbe a tervezet csak félve nyul bele, annyira hogy folyvást az alternatívák pongyolaságában jár s mint ilyen, nem is méltó a törvény névre. Nincs benne határozott, s egyetemlegesen kötelező rendelkezés. Nélkülözi az aránylagos teherviselés feltételeit, holott eljött volna annak az ideje, hogy az egyházi adókiivetés kulcsát a kivetett állami adó képezze, de a tervezet csak a saját egyházi adóbevételekből meg nem élhető gyülekezetekre kívánja e rendszert alkalmazni, sőt ott is a degressiv rendszer szemelött tartásával. Ő az egész tervezetben közérdekű megoldási módozatot nem talált, s annak elfogadását a közérdekre nézve végzetesnek tartja. A szocializmus a maga törekvéseiben keresi az összeütköző pontokat s mi e tervezet elfogadása esetén a fordított fokozatu adóval felkináljuk neki a harcot. Ennek református egyházunk lesz legelső áldozata. Ki tudjuk-e számítani azt a hatást, melyet e felfogás érvényesülése a népre gyakorol, midőn azt látja, hogy a vagyonosabb osztálynál jobban terheli adózási rendszerünk a szegényebbek osztályát? Hiszen az állam már eljutott a viszonylagos teherviselés utján az egyenlőséghez. Nagy kérdés, hogy vajjon ad-e segélyt az állam, míg erőforrásainkat így akarjuk kihasználni? Hát ha következetes akar lenni: kiváltságos adózási rendszert nem fog elnézni. A tervezettel és a bizottsági javaslattal szemben készpénzben teljesítendő olyan egyházi adózási rendszert indítványoz, melynek alapja az állami adó egyenes összege, mely a segélyt igényelő egyházközségekre nézve 15%-ban érné el legmagasabb %-át.

Uray Inre egyh.-megyei gondnok igen helyesli, hogy kiki képessége szerint fizesse az egyházi adót. De ezt a képességet abból a szempontból kívánja mérlegelni, hogy a birtokos osztály annyira túl van terhelve pénzületi jelzalogos s egyéb adósságokkal, hogy már nem is tulajdonosa, hanem csak ispánja a maga birtokának. Azt meg éppen nem lehet szem elől téveszteni, hogy a falusi nép szívesebben fizet naturaliakkal mint készpénzzel. A kérégető tele gyűjti zsákját házalás közben, de pénzt alig kap néhány fillérenél többet. A ki a szocializmustól fél, annak megjegyzi, hogy azt ugyan a „nem fizetés“ elvével sem lehet megszüntetni. Egyébként úgy látja, hogy a törvénytervezet tárgyalására, igen kedvezőtlen időben történt a közgyűlés egybehívása. Eddig is csak kapkodásból állottunk, hagyjunk fel már egyszer ezzel, várjunk és csináljunk jó törvényt. A folyó ügyek között alig van halaszthatatlan, a törvénytervezet tárgyalása halasztassék el.

Gróf Degenfeld József világi elnök megjegyzte, hogy a napirend felett a közgyűlés már határozott, azt most már nem lehet megváltoztatni; más idő a gyűlés megtartására pedig teljességgel nem volt.

György Endre arra kéri dr. Baltazár Dezsőt, hogy tekintse a tényleges viszonyokat, a melyekkel meg kell alkudnunk. Az 1848-iki XX. t.-c. hézagos részének kitöltése nem rajtunk áll. Hiba, hogy adózási rendszerünk nem zsinat-presbyterialis, hanem kongregacionális alapon nyuszik. Angliában közalapot tartanak fenn, melynek kezelő hatósága a közönséget folyvást szollicitálja az adakozásra. Ha ebből bejön annyi, hogy a 200 font a lelkész részére kitelik, ez kifizetés alá esik, ellenkező esetben a templomi padok után fizet a közönség. („Zsidó szokás“ szöl közbe Uray

melyre György Endre találóan feleli, hogy nálunk ingyen adják a padokat, mégis üresen maradnak!) Nálunk az ilyen munka helyett a presbyterium egyebet sem csinál, mint adminisztrál, kerítést javított, meszeltet és veszekszik a pappal. A lelki-gondozás minden vonásában elenyészik. Alkothatnánk egyetemes centralis egyházat, mint a franciák s akkor az adóbeszedéssel nem volna bajunk. A mostani szűk falakat lehetne tágítani, áttörni s az egyetemes egyház védkerítésében találnánk menedéket. De ennek talán még nem jött el az ideje. A szűk körü feltékenységen ő tudja tenni magát, s így az 1848: 20. t.-c. életbeléptetése is meg lenne könnyítve az államhatalomra nézve. Ma nagy baj, hogy hiveink azokkal a felekezetekkel vannak szembe állítva, a hol keveset vagy éppen semmit sem fizetnek. A csökkenő percentü adózási rendszer nélkül a patronatus hatalmi befolyása fejlődne ki, vagy pedig diszszonancia lenne előidézve, melynek nagyon nehéz lenne ellentállani. A lokális körben a nagyobb adófizetők több jogokat követelnének. Ő e bajok közt két remediumot ismer: vagy a maximum meghatározását, vagy a degresszive csökkenő rendszert, az utóbbit igazságosabbnak tartja. A dr. Baltazár indítványa a lokális egyház keretében a budget jogot szorítaná meg, a mi pedig ellenkezik a természetes ohajtással. Ama két vesztély közül az egyik, hogy t. i. a vagyonosabb osztály vagy nagyobb jogokat követel, vagy elhidegül: okvetlenül bekövetkezik. Mivel a bizottság javaslata jobban hozzá simul a lokális érdekekhez; ezt fogadja el.

Kallós Tivadar hangsúlyozza, hogy borzasztó az a teher, mely a nép vállait nyomja, azért a teher egyenletesebb megosztása tekintetéből a dr. Baltazár Dezső indítványához csatlakozik. Ő az autonómiát az 1848: XX. t.-c. megvalósításától nem félti.

Gróf Tisza István egyh.-megyei gondnok jelzi, hogy a kérdés megoldására három módszer kínálkozik. Első az a radikális eljárás lenne, melyen a közalap nyugszik, hogy a hol több van, ez pótolja a szegények hiányát. De ez olyan ideal, melyet lehetetlenség megvalósítani, ezt eléggé igazolja a közalapi kivetések sorsa. Kevésbé radikális módszer még a dr. Baltazáré, mely-nélfogva a melyik egyháznak nincs szüksége a 15%-os kivetésre: az vethet ki kevesebbet is. Az erre való lépéstől óva int. Hiveinknek vérebe ment, hogy csak azt fizetik készséggel, a mit magok vetnek ki önmagokra, a megszokott spontán terhet szivesebben viselik. Ezzel a rendszerrel sem célt, sem erőt, sem hasznót nem érünk el, a szabadelvű felfogás követelménye, hogy ne avatkozzunk bele. A harmadik módszert a bizottság hozza javaslatba a tervezet keretében. Ennek alapja a segélyezés rendszere, segélyt ad oda, hol a teher elhordozhatatlan. Kikerüli szerencsésen a másik két módszer fogyatkozásait. Megelégedéssel konstatálja, hogy a tervezetben kontemplált alapelveket, alig támadta meg valaki, egyedül a degressiv kulcs ellen emeltek kifogást. De ezzel szemben ő már a hirlap terén nyilatkozott. A segélyezés rendszere mellett nem bomlik meg a béke, mert a teher száll: a kulcs ellen gyakorolt szigorú kritika tévedésen alapszik, mely a gyakorlati étellel nem számol. Végre is ez csak részletkérdés, bár cél-szerűségi szempontból igen fontos részletkérdés, őt azonban elmélet nem köti egyikhez sem. Ne irtózzunk a csökkenő %-tól úgy, mint valami reakcionarius gondolattól. Főcélunk az, hogy a szegényen könnyítve legyen s hogy az állami segélyezés ne legyen kockázattalva . . . Hallotta hogy a megnevezett circa 700 koronányi segélyt némelyek keveselik. Ennek elbírálása-

ban tekintettel kell lenni arra, hogy az állam az egyházi szükségeknek már is majdnem fele részét hordozza, s ha még az 1848: XX. t.-c. végre hajtása címén újabb igényeket formálunk, ha lelkeszi nyugdíjintézetet létesítünk, korpótléket rendszeresítünk s a lelkeszi fizetés mai minimumát tetemesen emelni ohajtjuk: terheinknek nagyobb részét az állam fogja viselni! Nem lehet felejtenuk, hogy adózás nélkül az egyház üvegházi növény. Hárítsuk hát a szegények vállairól a terhet a tehetősebbekre. Ezt akarja a tervezet is. A gazdagabbak terhe felemelkedik, a szegényebbeké alá száll. A maximum megállapítását indokolatlannak tartja. Beszámol a nagyszalontai egyházmegye területén levő egyházakra vonatkozó adatok feldolgozásának eredményéről. Illuzió az, hogy egyenletes adókulcs mellett gazdag jövedelmi forrás nyíllanék meg, oly csekélység az eredmény, hogy azért nem érdemes kísérletezni. Abban reasszummálja tehát az elmondottakat, hogy midőn csak az adókulcs kérdése választ el bennünket, ne jelszavak hanem a gyakorlati következmények szemelött tartása után induljunk. Elfogadja a bizottság javaslatát.

Padrah Sándor képviselő szerint ha csak az a cél, hogy a szegényebb fizessen: ez nem krisztusi. Miért követelik a maximum megszabását éppen a nagybirtokosok? Mert így ők csak 2%-t hz fizetnének. Ha Uray szerint adósság nyomja a földbirtokos osztályt: ez éppen így nyomja a kisebb birtokosokat is. A társadalmi költségek a tehetősebbeknél luxust képeznek, a szegényeknél csak az életfentartási szükséglet kielégítéséről lehet szó. A szocialismus egy válfaja az is, ha a gazdagabb a terhet a szegényebbek vállaira hárítja. A hol már a Baltazár javaslata értelmében keresztülviitt adózás áll fenn: ott a degressiv rendszer életbeléptetése óriási felfordulást okoz. Hiszen a kataszteri becslések közben a nagy birtok anélkül is favorizálásban részesült. Az állam mostani hozzájárulását távolról sem kicsinyli, de szerinte az a kérdés, hogy jogos igényeink ki vannak-e eddig elégítve? elég-e a mostani segély? Ajánlja a dr. Baltazár Dezső indítványának elfogadását.

Ritoók Zsigmond egyh.-megyei gondnok az állami adóketést sem tartja igazságosnak. Szerinte az egyetemes egyházi adózási rendszer volna a legcélszerűbb. Legigazságtalanabb az intelligenciának, a hivatali fizetés után élő osztálynak a megadóztatása, mert olyan jövedelem után adózik, mely az ő fenntartására való. Ezenkívül sok társadalmi szükség zaklatja ez osztályt, annyira, hogy reá terhes rubrika esik. Maximális fokozatot nem volna jó állítani, mert ez visszahatna a szegény népre; helyesnek itéli a percentualis kivetést, de ha ez végnélkül növekednék: a patronatus kifejlődésére vezetne. A csökkenő fokozatos adózási rendszert ajánlja tehát, ezzel is nagy lépést tettünk előre, mellyel az elérni kívánt célt biztosíthatjuk. Elfogadja a tervezetet.

Dr. Bartha Béla elismeri, hogy a tervezet nagy tudáson alapul s az eddigiekkel szemben szerencsésebb uton halad, de még sem fogadhatja el a csökkenő percentualis rendszert, mert az ellenkezik az adózás belső természetével, hiszen az állami adózás éppen megfordítva jár el, bár az állami egyenes adót sem lehet igazságos alapnak ismerni. De mivel a fogyasztási adónál mégis arányosabb, s mert az ugynevezett kiegészítő adójövedelem még csak a jövő zenéje: más kivetési alapra nem támaszkodhatunk. De tiszteletben kívánja tartani az egyházközségek budget jogát is, éppen azért nem kíván dr. Baltazárig menni; csak ott avatkozzunk tehát bele a dologba, a hol a segélyre immár szükség-

van. Kettős adórendszert sürget tehát, személyi adózást, mely szerint minden nagykorúsított fi-egyháztag egyenlően fizessen, a nők annak felét és a vagyonaránylagos adózást. A maximum meghatározását igazságtalanságnak tartja, s Padráhval polemizálva kijelenti, hogy ő nem a szocializmustól félti híveinket, hanem a felekezetenkívüliségtől. Ha a mérsékeltlen egyenletesen növekedő adó elidegenít néhány nagy urat: ezzel nem sokat veszünk. A patronatus veszélyétől nem fél, példa reá a törvényhatóságoknál fennálló virilis rendszer. Írásba foglalt külön határozati javaslatot nyújt be, melyet indokoltan elfogadásra ajánl.

Szél Kálmán esperes a gr. Tisza Istvántól felsorolt adatokat világítja meg s hangsúlyozza, hogy a tervezet szerint az adó egy bizonyos összegéig mindenki egyformán adózik.

Padrah Sándor képviselő szavainak félremagyarázása miatt szólal fel.

Dr. Baltazár Dezső zárószavában konstatálja, hogy a két irányu felfogás közt az a különbség, hogy ő és elvbarátai a bizottsági véleményben látnak veszélyt, az ellennézettek pedig azt a Baltazáréban keresik. Kijelenti, hogy az ellenérvek őt meg nem győzték. A budget jog sérelme ott kezdődik, a mikor a felső egyházi hatóság a teher magasságának megsabásába is beleszól. Az állam, ha segítyt ad, bizonyára a feltételeket is megállapítja. A tervezetnek már csak formailag is nagy hibája, hogy nem mindenütt alkalmazható; ha helyes volna, minden egyházban egyformán életbe lehetne léptetni, tehát csak relativ jótékony hatása lehet.

Több felszólaló nem jelentkezvén, az elnökség szavazásra bocsátja a kérdést, melynek vége az lett, hogy a *gróf Tisza István-féle adókulcsot a többség elfogadta, éppen a javaslatot tevő Gróf ur érvelésére. Ezt, mint történeti tényt kötelességünknek tartjuk e helyen minden subjektív reflexió nélkül megörökíteni. Ha dicsősség ez, legyen egészen az övé; ha pedig bajok fognak belőle előállani, ne felejtjük el, hogy ezeknek az oka nem mi vagyunk. Mi ellene irtunk e javaslatnak s ellene is szavaztunk. Igaz lélekkel kívánjuk azonban, hogy a jövő Gróf Tisza István urnak adjon igazat és nem nekünk. Mi semmik vagyunk, — az egyház érdekeinek a biztosítása s a magyar református egyház jövő felvirágzása minden! És ha erről van szó, nem tartózkodunk majd annak nyílt beismérésétől sem, hogy a mi állásfoglalásunk ok nélküli rémlátás volt. Adja Isten, hogy így legyen!*

A törvénytervezet közalapra vonatkozó része lényeges módosítás nélkül fogadtatott el.

(Folyt. köv.)

Szózat a magyar protestáns társadalom nagyjaihoz!

Századok tanúsága szerint mindig a hazáért vérző protestáns egyházunk nehéz napokat él.

Szive sugja, lelke érzi mindenkinek a válságos perceket.

Nagy és kicsiny, öreg és ifju: munkára kel. — Amazok már a harc tüzeiben állanak érett elmével, a tapasztalatnak, tudásnak sulyos fegyverével; mi pedig — ifjak — előkészülethez fogunk.

Egymás hitét, buzgóságát erősíteni, protestáns nemzeti öntudatát fokozó munkára egyesültünk s tömöríteni akarjuk Kolozsvár főiskoláinak több mint ezret kitevő, eddig szétszórta élő, összes protestáns ifjait.

Összegyűjteni a kamatozatlanul heverő ifju erőket,

mozgást, elevenséget ébresztő protestáns társadalmi életünkben: ez a célunk, ez a törekvésünk.

Célunk a régi, zászlónk is a régi!

Bérces Erdély dicső fejedelmének, nagy Bethlen Gábornak zászlaja az s rajta e jelszó: Hazáért, Egyházért, Tudományért!

Erre fogtunk kezét gyöngé erővel, lelkesedéssel, szeretet és türelemmel.

Célunk nagy és fenséges!

Erőnk gyöngé és kicsiny.

Utunkban megindultunk, de lépésünk ingadozó, tekintetünk tétovázó.

Bátorításra, szives támogatásra van szükségünk, hogy tovább haladhassunk.

S ugyan kiknél találhatnók meg mindezt, ha nem a nagyoknál, nem az erőseknél, kiknek elődeik is anynyit áldoztak a haza és egyház oltárán?!

Ugyan kik részesíthetnének jóindulataikban minket is, ha nem éppen azok, kik most is minden szépnek és nemesnek pártolói.

Kérő szóval járulunk tehát egyházunk nagyjaihoz: Kegyeskedjenek bennünket is jóakaró érdeklődésükkel megajándékozni, körünk alapító, pártfogó tagjai sorába belépni s így közelebbi célunk, a segélyezés megvalósíthatásában is támogatni.

Munkára készül kis seregünk, melyből majd a meglett férfiak kerülnek ki!

Tenni vágyik a kolozsvári főiskolának protestáns ifjuságának szervezett csapata!

Segítsetek! Támogassatok!

Szorongatott egyházunknak s ezzel együtt szükebb hazánk veszélyeztette magyarságának nagy érdeke sürget, munkára, áldozatnyújtásra!!

Kelt Kolozsvárt, 1903. március hó 31-én.

Hazafias üdvözlettel a Kolozsvári „Bethlen Gábor Kör“ nevében:

Ifj. Bartók György alelnök, Böszörményi Géza főtitkár, Balogh Ernő titkár, Gróf Bethlen Kálmán. Biró Sándor, Dr. Bodor Antal, Budai Árpád, Elekes Albert pénztárnok, Gróf Haller János alelnök, Köhegyi Andor főjegyző, Gál Jenő, Báró Györffy Zoltán, Hóri Endre, Jancsó Albert, Gróf Kun Zsigmond, Király Sándor bizottsági tagok, Megyaszai Mihály alelnök, Görög Ferencz főpénztáros, Kovács Gyula, Kovács N. Sándor, Koszorus István, Dr. Sárkány Loránd, Széll Kálmán pénztárnok, Zilahy László.

Gróf Bethlen Pál
elnök.

* * *

A kik a lelkes ifjakat támogatni óhajtják felkérjük azokat, hogy sziveskedjenek Görög Ferencz pénztárnoknál (Emke-tér 11. szám Kolozsvár), írásban jelentkezni.
Szerk.

IRODALOM.

Irodalmi pályázat. A *békésbánati ref. egyházmegye lelkész-egyesülete*, mint vallásos iratokat terjesztő társulat elhatározta, hogy pályázat útján *imákonyveket* készített, és pedig első sorban a *mindkét nemű ifjuság* használatára.

Tájékozásul a következőket jegyezzük meg. Az imakönyv iratásával az a cél, hogy ifju korban levő hit-

testvéreinknek, fiuknak és leányoknak, segítséget nyújtunk arra, hogy gondolataikat, érzéseiket elvonják a bűnöktől, hogy hithű, buzgó ref. keresztyéneket neveljünk bennök egyházunk számára, és józan gondolkozása, tiszta életü tagokat a társadalomnak, és hazának. Hogy szilárd meggyőződéssel tudják követni a megismert igazságot, és hogy evangyéliomi egyházunkért való munkásságra irányítsuk sok ezerre menő ifjuságunkat.

Az ezen célból irandó könyv *nyelvezete, irálya* legyen nemesen egyszerű, tiszta magyar, felesleges szószaporitástól ment. Lehetőleg rövid mondatokból álljon. Fogalmazása olyan legyen, hogy a kifejezéseket ne csak az iskolázott ifjuság, hanem a nép is egyszerre, könnyen megérthesse. Különösen evangyéliumi irányu, bibliai zamattal, tiszta református keresztyéni felfogással szerkesztett legyen. A könyvben *valláserkölesi elmékedések* is legyenek, melyeket vagy a szt.-írásból vett alkalmas idézetek, vagy kiváló írók aforizmái által is lehet hatásukban emelni.

Ez elmékedésekben nem unalmas értekezéseket, vagy száraz definiciokat, de szóvirágokat, vagy kegyeskedő szólásokat kell adni, hanem lelkesítő érdeket keltő beszédeket, melyek egyszerű közvetlenséggel melegséggel, az életből vett példákkal, oktassák az ifjuságot.

Egy-egy imádság ne legyen hosszabb 1—1½ lapnál, egy-egy elmékedés pedig 2—2½ lapnál nyomtatásban, 10—15 cm. méretű lapokat érve. Minden feltétlenül értékes, és a bíráló bizottság által elfogadott imádság, vagy elmékedés, egyenként 5—5 korona pályadíjjal jutalmaztatik, a melyért a mű végleg az egyesület tulajdona lesz.

Pályázni lehet az imádságokra, és elmékedésekre együttvéve, vagy külön bármelyikre is. A bíráló bizottságnak joga lesz az alkalmasnak talált egyes darabokat a pályaműből kiválasztani, vagy revideálni. Az imádságoknál verses alak is használható.

Az imádságok a következő főcsoportok szerint osztandók be:

I. Köznapi imák 24; felerészben reggeliek, felerészben esteliek.

II. Vasárnapi imák 6; fele reggeli, fele esteli.

III. Ünnepek 12.

IV. Különböző alkalmiak 10, Összesen 52 imádság.

Az I. csoport alattiak tárgyaiként ezeket ajánljuk: 1. Vagyakozás Istenhez. 2. Az Úr kegyelme. 3. Szívünk tisztasága. 4. A bűn veszedelme. 5. A Krisztus megismerése. 6. A Krisztus váltsága. 7. Hűség a Krisztushoz. 8. A Szt.-Lélek ereje. 9. Ujjá születés. 10. Az üdvösség. 11. A szeretet. 12. A ker. békesége. 13. Az erős hit. 14. A ker. szabadsága. 15. A ker. közösség. 16. Az Úr gondviselése. 17. Megnyugvás az Úr akaratában. 18. Nemes örömök. 19. A tett és világ meggyőzése. 20. Munkásság és szorgalom. 21. Szelidség és alázatosság. 22. Igazságban való járás. 23. A mindennapi kenyér. 24. Az Úr dicsősége mindenütt.

A II csoport alattiak tárgyai lehetnek:

1. A templom szeretete. 2. Az ige áldása. 3. Növekedés a Krisztusban. 4. az Úr egyházának diadala. 5. Munkálkodás a Krisztusért. 6. Az Urban való boldogság.

III. csoport tárgyai. 1. Advent. 2—3. Karácsony. 4. Ó év. 5. Ujév. 6. Nagypéntek. 7—8. Husvét. 9. Áld. esütörtök. 10—11. Pünkösöd. 12. A reformáció ünnepe.

A IV. csoport tárgyai:

1. Betegségben. 2. Gyógyuláskor. 3. Bánatban. 4. Hiba elkövetésekor. 5. A szülőkért. 6. a hazaér.

7. Tanév elején. 8. Tanév végén. 9. Készülődés az Ur-asztalához. 10. Idegenben.

Az *elmékedések* tárgyai lehetnek ezek: 1. Az ifjui kor komoly feladata. 2. Az ifjui kor örömei. 3. Az ifjui kor veszélyei. 4. Isten és ember előtti kedvesség. 5. A romlatlan szív. 6. Jézus a példánykép. 7. Isten mindig néz reánk. 8. Isten temploma vagytok. 9. Mária és Mártha. 10. A tékozló fiu (Luk. 15. 11—32.) 11. A hitetlen szív, és az erkölcsi romlás. 12. A szülők iránti hála és tisztelet. 13. A testvérek iránti indulat. 14. A barátság, és a barátok megválasztása. 15. Nehéz feladat előtt. 16. Mit vár a haza az ifjaktól. 17. Mit vár a református egyház az ifjaktól? 18. Az evangyéliom. 19. Az evangyéliom és nemzetünk jóléte. 20. Terjesszük az evangyéliomi öröket. 21. A biblia s annak olvasása. 22. A prot. és kath. államok közötti párhuzam. 23. A prot. és kath. államok közötti párhuzam. 24. A prot. egyház szenvedései a multban, s a haza iránti szolgálatai. Hare a hitelenség és a vakhit ellen. 26. Légy hiv mindhalálig.

A pályaművek 1904. márc. 1-ig adandók be jelíges levéllel együtt nagyt. Dombi Lajos esperes urhoz Gyulán.

Nagykikinda, 1903. Máj. 7.

Fekete Gyula,
lelkész, mint az egyes.
előadója.

Felolvasások a kereskedelem történetéből. Irta s a debreceni kereskedő társulat előtt felolvasta *Csiky Lajos* a Ferencz József-rend lovagja debreceni ev. ref. theol. akad. tanár. Kiadja a debreceni kereskedő társulat. Debrecen, Csokonai-nyomda. 1903. Ara 20 fill. Ajánlva van Dr. Láng Lajos kereskedelemügyi m. k. miniszternek. Maga az érdemes szerző tisztában van vele, hogy, „sok ember előtt felmerülhet a kérdés, hogy mit akar ő a theologiai tanár a kereskedelem történetével? Hogyan csaphat át olyan térre, mely nem lehet az övé; melynek eszmeköre oly igen távol áll az általa művelt eszmék körétől? E mindenesetre jogosult kérdésre előbeszédében találjuk meg a feleletet. „Öt felolvasást tartottam, — ugymond, — az 1902. év 5. első hónapja alatt a debreceni érdemes és minden tiszteletre méltó Kereskedő Társulat és mindig fényes közönség előtt a Kereskedelmi Akadémia dísztermében s nagy megtisztetésnek veszem magamra nézve, hogy a nemes Társulat elhatározta felolvasásaimnak saját költségén való kiadását.“ Különbben a mű felosztása ez: I. A bibliai országok és népek. II. Az ó-kor klasszikus országai kereskedelmének története. III. A középkor. IV. Vázlatos képek az ujkor kereskedelmi történetéből. V. A debreceni kereskedő társulatnak a debreceni főiskolával való összeköttetése. VI. A kereskedelem erkölcsi és vallásos jelentősége. VII. Rövid zárszó. Lapunkat főképp azért érdekli e füzet, mert papi ember, theol. tanár írta. *Csiky Lajos* munkás, tevékeny s rendkívül sokoldalú ember s ez eleddig ő maga előtt is szokatlan munkatérben melegen üdvözljük őt. Mi élvezettel olvastuk át könnyen folyó irmodorban bevezetett értekezését s nagyon sok helyen ráismertünk a theologusra, ki ezzel is missiót végzett.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Kun Bertalan tiszamelléki püspök levele Kiss Áron tiszántuli püspökhöz.** Most, hogy a konvent ülései küszöbön vannak s a hivatalos kötelesség

hivja főembereinket, — egy megható s komoly gondolkozásra oly sok anyagot adó levelet irt a tisztamelléki agg püspök az ő öreg barátjához *Kiss Aron* tisztántuli püspökünkhöz. E levél tartalmát könyvek között hallgatta végig a mi szeretett patriarkánk, midőn lapunk szerkesztőjének átnyujtva, magának azt még egyszer felolvastatta. Ime itt közöljük szószerint e levél közérdekű tartalmát; nincsen arra semmi szükség, hogy ehhez magyarázatokat fűzzünk; szomorúan tanúságos ez a mi viszonyainkra nézve s fáj a lelkünk, hogy ennek így kell lenni. . . . „Tisztelt kedves barátom! Ugy látszik, hogy a nagy életkor, melyet a jó Isten, sorsunk böles intézője, nekünk elérni engedett, homályt akar vonni a mi emlékezetünkre, az által, hogy gyéribben nyujt nekünk alkalmat arra, hogy egymást láthassuk, vagy legalább levélben egymást állapotunkról értesíthessük. Ezt pedig az által eszközli, hogy fáradt, erőtelen voltunk mellett is, annyi dolgot mér ki reánk, a mennyinek, ha meg akarunk felelni, — nem marad időnk arra, hogy egymással levelet válthassunk, s egymást sorsunkról értesíthessük. Én ezen állapotban érzem magamat, — hetek óta törekedtem arra, hogy neked irhassak, utóbbi leveledre válaszolhassak, — s a rám nehezedett sok dolog miatt baráti kötelességemet nem teljesíthettem. Hihetetlen dolognak tetszhetik ez előtted, pedig úgy van, bizonyomra mondom, hogy úgy van; úgy el vagyok halmozva a dologgal, hogy ezen sorokat is késő este, tíz órakerom; feltettem magamban, hogy ha Morfeusszal harcot vívok is, le nem fekszem addig, míg leveletem be nem végzem. Azt kértem azért tőled először is: jössz-e a conventre? hogy ott még egyszer találkozzunk? s kiöntsük egymás előtt panaszainkat? s elbeszéljük azon csodához hasonló esetet, hogy nekünk 87—89-ik életévünkben is fáradtsággal kell kiérdemelni mindennapi kenyerünket, és nincs ember, kinek eszébe jutna, hogy már ezeket nyugalomba kellene helyezni, nincs állam; vagy egyház, vagy társadalom, mely ezeken a fáradt munkásokon könyörülne s azt mondaná: „bocsássuk nyugalomra őket, *megérdemlik, majdnem százados munkásságuk után*“. No ha nincs könyörülő szív kedves barátom, usszunk az árral, s tegyük azt, a mit tehetünk. Te is készülj a conventre, együtt, egymást támogatva, majd csak tesszünk valamit, a mi tőlünk telik.“ Eddig a levél . . . Gondolkozzunk . . . ! Ti pedig tiszteltreméltó agg Simeonok csak emeljétek tovább is béketürellemmel az igát . . . hiszen a Krisztus igája az . . . Az Isten különös kegyelme méltatott benneteket e kitüntető sorsra. A magyar református lelkész helyzete a ti megható példákban tükröződik vissza . . . Valaha majd másképpen lesz . . . ez is . . . ! Ma még így kell lenni!

HALÁLOZÁS.

Márk Endrét, egyházkerületünk és kollégiumunk ügyészét nagy gyász érte. Neje szül. *Lengyel Emilia* urnő f. hó 25-én déli 12 órakerom elhunyt. Halála nem lepte meg a családhoz közelebb állókat. Régen tudva volt, hogy a nemes lelkű s fenkölt gondolkozású nő utolsó harcát vívja. Több, mint három hónapja immár, hogy ágyba dőlt s azóta élete nem volt egyéb lassu és kínos haldoklásnál, kire nézve a halál igazán megváltás volt. Emléke, neve, sokáig élni fog közöttünk; élni fog jótékony alapítványában, melyet férjével együtt

főiskolánk számára tett s élni fog főleg számtalan kisebb, nagyobb adományaiban, melyekről a világ legtöbbször semmit sem tudott; de a melyeknek osztogatásába ő soha bele nem fáradott. Az Isten gyermekekkel meg nem áldván, jó lelke az árvák, elhagyottak és szegények felé fordult s ezeknek lelkében tette áldottá emlékezetét. És az Ur mégis jónak látta az ő leányát megpróbálni . . . De most már ennek is vége; mint a zoltáríró mondja: „*Hozzá tére az Ur; meghallgatta az ő kiáltását; kivonta őt a sáros fertőből és felállatá kősziklára az ő lábait és megerősíté az ő lépéseit.*“ (Zsolt. XL. 2—3.) Különben haláláról bánatos özvegye, ki hónapok óta — úgy szólva — csak a szegény betegnek élt, a következő gyászjelentést a lta ki: A. B. F. R. A. Rokonaim nevében is fájdalommal tudatom, hogy szeretett feleségem *Lengyel Emilia* életének 48-ik, házasságunknak 25-ik évében, hosszas szenvedés után ma délben 12 órakerom meghalt. Egyszerű temetése Hatvan-utca 26. sorszám alatti háztól, a Hatvan-utcai temetőben tartandó rövid imával, folyó hó 27-én d. e. 11 órakerom leend. Koszoruk adását a legszűkebb családi körben is kérem mellőzni; nyujtsuk azoknak árát a szegény árváknak. Debrecen, 1903. évi május 25-én. *Márk Endre*. Temetése igazán egyszerű puritán kálvinista jellegű volt. A halottas udvarról az örök szép XC-ik zoltár 1-ső versének elhangzása után néma csendben, minden harangzugás nélkül vonult végig az impozáns gyászmenet Hatvan-utcaán ki a temetőbe s ott a nyitott sír szélén lapunk felelős szerkesztője *Eröss Lajos*, rövidenimádkozván, erre ugyancsak a XC. zoltár 7. verse hangzott fel s aztán sirba tettük az elomlott porokat a boldog feltámadás reményében! *Mélius Péter* óta, ki Debrecen a temetéseknél a 16. század második felében meghonosított legegyszerűbb rendtartásáért külön művében védelmezte, — ilyen temetést sem sokat látott még városunk! Elmaradt innen minden drága fény, minden divatos külső pompa . . . De ezek helyett hangosan beszél a legnemesebb áldozatkészség, mely a temetés napján különböző emberbaráti célokra hitfelekezeti tekintet nélkül 1100 koronát osztott szét . . . Bocsásson meg nekünk a bánatba merült özvegy, hogy ezt e helyen nyilvánosságra hoztuk. Nem beleegyezésével történik ez, de példaadásként kötelességünk feljegyezni! A szomorú szívek vigasztalója örködjék a gyászoló család felett!

— **Meghívó** az országos református tanáregyesület 1903. évi június hó 29. és 30. napjain Nagyenyeden tartandó második rendes közgyűlésére. Program: Június hó 28-án, vasárnap. Erkezés. Hivatalos fogadtatás az este 7 óra 33 perckerom Kolozsvár felől érkező vonatonál. Elszállás. Ismerkedés este 8 órakerom a „Két Hattyu“ vendéglőben. Június hó 29-én, hétfőn. Dél-előtt 8 órakerom rövid választmányi ülés; 1/29-órakerom gyülekezés a kollégiumban, onnan testületi bevonulás a templomba, hol imádkozik Zayzon János nagyenyedi főgymn. vallás-tanár. Istenisztelet után közgyűlés a kollegium disztermében. Tárgysorozat. 1. Elnöki megnyitó beszéd. 2. Üdvözlések. 3. Főjegyző évi jelentése. 4. Jelentés az egyesületi pénztárról. 5. A holland középiskolákról. Felolvasás dr. Nagy Zsigmod debreceni kollégiumi tanártól. 6. Alsófehér-vármegye magyar s főleg kálvinista köznéperől. Felolvasás Lázár István nagyenyedi kollégiumi tanártól. Délután 1 órakerom közebed a „Két Hattyu“ vendéglőben, melyre a vendégek tiszteletjegyet kapnak. Ebéd után a kollégiumnak és a város egyéb nevezetességeinek megtekintése: a) A kollégium gyűjteményeihez, vezető Fogarasi Béla főgymnasiumi

igazgató-tanár. b) Az országos fegyintézet és vele kapcsolatos ipartelephez, vezető Lázár István tanár. c) Csató János kir. tanácsos, nyug. alispán természetrajzi gyűjteményéhez, vezető Nagy Lajos rektorprofesszor. d) Az örhegyi kilátóhoz, vezető Dr. Farnos Dezső tanár. e) Az új megyeházához, vezető Fogarasi Albert tanár. Délután 5 órakor a tanító- és tanítónőképző intézetek tanárainak értekezlete az új kollégiumi épület földszintjén, az I. a gymn. osztály tantermében. Targy: Az állami tanító- és tanítónőképző-intézet új tanterve. Előadó: Hegedüs Zsigmond nagyenyedi kollégiumi tanár. Este 8 órakor a helyi intézőség a közgyűlés alkalmából a sétatéri tánchelyiségben estélyt rendez, melynek műsora a helyszínen lesz kapható Junius hó 30-án kedden délelőtt 9 órakor a közgyűlés folytatása. Targysorozat: 1. A nyugdíjtörvény módosítása. Előadó: Karai Sándor debreceni kollégiumi tanár. 2. A református tanárok gyakorlati előkészítése Előadó: dr. Imre Sándor kolozsvári főgymn. tanár. 3. A vivás középiskoláinkban. Előadó: Halász Zsigmond budapesti főgymn. tanár. 4. Jelentések s esetleges indítványok. 5. Közgyűlés berekesztése. Közgyűlés után kirándulások a mellékelt tájékoztató füzet utmutatásai szerint. Jegyzet. A központi igazgatóság kedvezményes vasuti jegyek érdekében megtette a szükséges lépéseket. Kérjük azon igen tisztelt kartársakat, a kik a közgyűlésen megjelenni szándékoznak, hogy vagy közvetlenül, vagy igazgatóságuk útján folyó évi junius hó 20-ig sziveskedjenek ebbeli szándékukat az elnökségnél bejelenteni, egyszersmind kinyilatkoztatni, hogy óhajtanak-e és melyik kirándulásban részt venni a tervbe vett hat közül? Ez esetben a kedvezményes vasuti jegyeket részükre kiállítva idejében elküldjük, elszállásolásukról a helyi intézőség gondoskodik és ha a jelentkezők kellő számban lesznek, a kirándulásokat minden irányban előkészíti. Debrecen, 1903. május 15. *Az országos református tanáregyesület központi igazgatósága*

— **Kerületi tornaverseny** volt f. év május hó 21—22-én Debrecenben, a hova ezen alkalomra Keleti-Magyarország nagyobb középiskoláinak tornász csapatai összesen 22 intézetből 723 tanulóval és 66 tanárral gyűltek össze, úgy, hogy a debreceni öt középfokú tanintézet 507 tanulóival és 32 tanárával együtt 27 tanintézet 1230 tanuló és 98 tanár vett részt a tornaversenyeken. Az intézetek közt a református, evangélikus és állami iskolák voltak legnagyobb számmal képviselve. Erdélyi katolikus gymnasiumait azonban egyetlen intézet sem képviselte. A versenyek kedvező időben előkelő közönség jelenlétében folytak le. A főverseny eredménye következő volt: Első díjat, nevezetesen ezüst kürtöt, ezüst érmet és diszoklevelet nyert a debreceni ref. főgymnasium, Szegedi Géza 8. o. tanuló pedig, mint a ki rudgrással legnagyobb eredményt ért el (305 cm.) külön arany-érmet, Veress Lajos ugyancsak debreceni ref. főgymn. 8. o. t. ezüst zsebkészletet kapott, mint legjobb súlydobó (12 m. 27 cm.) Thalí Kálmán orsz. képviselő és történetíró pedig 2 ezüstbe foglalt libertást adott át az intézet kiváló tornatanárának Tóth Mihálynak kiosztás végett. A második díjat, nevezetesen a gróf Bethlen Ödön által adott ezüst serleget, ezüst érmet és 2 libertást a hódmezővásárhelyi ref. főgymnasium kapta. Harmadik díjat, mely diszoklevélből, bronz éremből és 2 libertásból állott, a szarvasi ág. ev. főgymnasium nyerte. A negyedik díjat, mely ugyanaz volt, mint a harmadik, a debreceni ev. ref. tanítóképző intézet nyerte. Az ötödik díj, mely szintén megegyezett a harmadikkal, a debreceni állami

főreáliskoláé lett, 18 versenyző intézet ezeken kívül elismerő oklevelet nyert. Az egyéni versenyekben kiosztottak 2 arany, 61 ezüst, 69 bronz érmet, tehát összesen 130 érmet, melyek közül a debreceni ref. főgymnasium növendékei összesen 25-öt, a debreceni ref. tanítóképző intézeti tanulók pedig 19-et nyertek és így összesen 44 érem, vagyis az összes éremek harmadrésznél többet nyertek el a debreceni ref. kollégium növendékei.

— **A debreceni ev. ref. tanítóképző intézet** negyedéves növendékei tanáraik vezetése alatt néhány év óta szokásos tanulmányi kirándulásukat folyó évben is megtették. Ezuttal Hajduböszörménybe rándultak ki május hó 23-án, tehát olyan városba, melyet kegyeletes emlékek fűznek tanítóképző intézetünkhöz, a mennyiben egyik tanszékének felállításához a hajdu városok közt Böszörmény is hozzájárult. Eltekintve attól, hogy intézetünk növendékei és tanárkara a h.-böszörményi egyház igazi magyaros és testvéries vendégszeretetét élvezték, s úgy az egyházi, mint városi előjáráságnak intézetünk iránt érzett meleg szeretetéről győződtek meg, igazi elismerést érdemel az a program, melylyel a hajduböszörményi tanítótestület lehetővé tette, hogy egy nap alatt a böszörményi ref. iskoláknak úgy a multját, mint a jelenét megismerhették a növendékek. Elég legyen a program jellemzésére csak azt felemlíteni, hogy növendékeink 4 iskolában hallottak tervszerűen vezetett mintatanítást, e mellett majd mindenik elemi osztály berendezését megtekintették, megnézték Hajduböszörmény legifjabb intézetének a ref. polgári leányiskolának épületét s berendezését, s tanszergyűjteményét, továbbá a növendékek kiállított kézimunkáit és iskolai dolgozatait, láttak megfelelő magyarázat kíséretében egy 47 változatra tervezett épülő orgonát. Majd felolvasás kíséretében megismerkedtek egy 3 éves multtal bíró, de máris nagyon szép eredménynyel bíró ifjusági egyesület multjával és könyvtárának berendezésével, ugyancsak felolvasásból ismerték meg a böszörményi elemi iskolák multját, melyhez a jelenlévő esperes a polgári leányiskola fejlődésének ismertetését fűzte. Majd igazi elragadtatással hallgatták meg a Beke Antal kántor művészi orgonajátékát. Midőn az itt csak vázlatban közölt programra hivatkozva azon meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy az ilyen gazdag és mintaszerű programmal bíró tanulmányi kirándulás a leendő tanítókra nézve igen gyümölcsöző, egyszersmind jóleső örömmel jegyezzük fel a tanítóképző intézeti ifjuság ama kegyeletes tényét, hogy az ihletett ének-szerző Nagy István volt böszörményi pap és egyházkerületi főjegyző sirjánál is lerótta a kegyeletnek adóját sikerült ünnepély keretében.

— **Meghívó Amerikába lelkész avatásra.** La-punk felelős szerkesztője a következő meghívást vette: „Jer. 3: 15. És az én szívem szerint való pásztorokat adok néktek ott, és legeltetnek titeket tudománnyal és értelemmel.“ A toledo-i Magyar református egyház szeretettel hívja meg Rev. Louis Eröss urat. Tiszt. Harsányi István ur felszentelési ünnepélyére, mely az E. Toledo-i congregationalis templomban lesz az 1903. évben, Május hó tizedik napján, délután két órakor. Persze! Ez az ut egy kissé mégis csak hosszú lett volna... Itthon maradtunk — hanem üdvözetünket küldjük innen a távolból a mi tiszteletes atyánkfiaink.

— **A hódmezővásárhelyi ref. egyház új lelkészét,** Losonczy Endrét Áldozócsőtörtők délutánján fogadta, családjával együtt. Kint a vonatnál várta a tisztelgő sokaság és bent, lelkészi lakásán a lelkészi kar és a

presbyterek. Mind a két helyen lelkes üdvözlő beszédek fokozták népünk örömét. 24-én reggel volt az új lelkész beköszöntője, mely alkalommal az ó-templom teljesen megtelt. Egyházi beszédében szép bizonyosságát adta az ifjú lelkész annak, hogy teljes tudatával van magasztos tisztének és hogy nem csekély, sőt igen értékes talentumokkal megbízott szolgálja ő az Ur Krisztusnak. Ugyanaz nap este tisztelői nagy számmal jöttek össze közvacsorára. A jó Isten növelje e tehetséges ifjú lelkészen az ő kegyelmének erejét, hogy a reábizottak hív sáfára, gyülekezetének szeretett papja lehessen mindvégig! Ugyancsak 24-én d. e. 10 óraker tartotta meg az itteni főgymnasium a confirmatiót, mely alkalommal a gyülekezet lelkésze Pap Imre igen szép és megható beszédet intézett a confirmandusokhoz, míg a vallástanár egy-egy ujszövetségi sz.-irást nyújtott át nekik alkalmas idézetek kíséretében.

— **Gyászhir.** Megdőbbsen vesszük lapunk zárta-előtt a következő gyászirt: Mély fájdalomtól megtört szívvel jelentjük a legjobb férjnek, apának, fiúnak, vőnek és sógornak **Szücs László** vértési ev. ref. lelkész, egyházmegyei számvevőnek életének 42-ik, boldog házasságának 12-ik évében, néhány napi rövid szenvedés után, f. hó 26-án. d. e. 8 óraker váratlanul történt elhunytát. A boldogtuak földi részeit f. hó 28-án, esütörtökön délelőtt 10 óraker az ev. ref. egyház szertartása szerint tartandó istentisztelet után a vértési sírkertben fogjuk nyugalomra helyezni. Ezen végtisztesség-tételre az elhunyt rokonait, kartársait, barátait s tisztelőit bánatos szívvel mehvívjuk. Vértés, 1903. május 26. Anyósa: Özv. Szücs Mihályné, Ormós Rozália. Sógornai és sógornői: Győrffy Rozália férjével Schwarcz Vincével és családjával, Győrffy Ilona, Szücs Kálmán nejjével Sinka Zizával, Szücs Béla nejjével Munkácsy Ilonával és családjával, Szücs Etelka férjével Kiss Miklóssal és családjával, Szücs Miklós. Bánatos özvegye: Szücs Vilma. Gyermekeik: László és Béla. Édes anyja: Özv. Galgóczy Józsefné, Vetési Rozália. Nagynyja: Özv. Vetési Józsefné Porcsalmi Ágnes. A többi rokonok nevében is. Áldás emlékezetén!

Szerkesztői üzenet.

S. J. Milota. Bejött. — F. G. Nagyrábé. Hiba volna azt az ügyet tovább feszegetni. Különbén a privát levélre privát levélben válaszoltam. — S. Helyben. Ön kíváncsi rá, hogy „Cogitátor” cikkével szemben (lapunk f. évi 16-ik számában jelent meg!) mi az én nézetem? Az, a mire Kónyát (lásd ugyanott) megtanítottam. Hiába minden önerőszakolás . . . hiába a „be-látni nem tudás . . . ! Egészen bizonyos vagyok benne, hogy „Cogitátor” is hisz a feltétlen kettős praedestinációba! Ha ugy szerencsém lehetne a kedves ismeretlenhez (mert én ugy sejttem hogy egy fiatal s eszes leány rejtőzködik e név alatt s megval-lom most már én is őszintén. hogy én meg éppen ezért irattam neki a választ egy fiatal theologus által . . . !) hát mondom: ha ugy a pihenő óráimban szerencsém lehetne a kedves „X”-hez csakhamar be fogná látni, hogy bizony ő is erős determinista! Azt elismerem, hogy egyetlenegy dogmánk sem részesült annyi támadásban, mint ez, de higye el nekem „Cogitátor” is aztán meg „S” is, hogy viszont egy se tett olyan hódításokat még a más vallásuak táborában is, mint a teltétlen kettős praedestináció dogmája! Alig van olyan nap, hogy vagy itt, vagy ott ne hallanánk: „ha az Isten ugy végezte” . . . stb. stb. Zsidó, kat-holikus, luteránus . . . mind használja e szölamokat s legtöbbször nem is gondolja, hogy a feltétlen praedestinatio tanát hirdeti! Pedig ugy van valójában. „Cogitátor” is járt már így minden bizonynyal akár-hányszor! A mi pedig „templomi tanításunk rendszerének reformálását” illeti: hát az ugynevezett vasárnap délutáni *kátéma-gyarázatok* éppen hitcikkelyeink fejtegetésére rendelvek. Szeret-ném tudni volt-e már valaha ilyen magyarázaton „Cogitátor”? S ezenkívül is teljességgel nem szokatlan, — velem is többször megtörtént, hogy azokról a kérdésekről prédikáltam, melyekre nézve hieim hozzám kérdést intéztek, — vagy élő szóval, vagy

néha levélben. A mit ennél fogva „Cogitátor” ajánl, az már régen megvan. Különbén én szeretem az efféle „Cogitátorokat” s szívesen disputálok velök.

Tartalomjegyzék: A Szentlélek ünnepén. Csiky Lajos — Az 1902. évi ügyvivői jelentés a báró Baldácsy-alapítványról, Rózsa Sándor. — T a n ü g y: A gyakorlati tanárképzésről. Barcsa János. — K ö z é l e t ü n k: Egyházkerületi közgyűlés. — Szózat a magyar protestáns társadalom nagyjaihoz. Gróf Bethlen Pál. — Irodalom. — Különfélék.

Felelős szerkesztő: **ERŐSS LAJOS.**

Pályásati hirdetés

a hajdunánási államilag segélyezett ev. ref. főgymnasiumban üresedésbe jött egy rendes tanári állásra.

Pályázhatnak a történelem és latin nyelvből, esetleg a történelem és magyar nyelvből középiskolai oklevéllel bíró ev. ref. vallásu tanárok, vagy tanárjelöltek.

A rendes tanárok fizetése 2400 korona törzsfizetés, a mely 3600 koronáig emelkedhetik és 480 korona lakáspénz a főgymnasium pénztárából évnegyedes részletekben előre kiszolgáltatva és 5 ízben 200—200 korona ötöd-éves korpótlék. A korpótlékba a másutt 10 éven belül rendes tanári minőségben eltöltött idő is beszámíttatik.

Az állandósítás e tanszéken egy évi sikeres működés után történhetik, de e tekintetben a jogot az iskolai előjáróság tartja fenn magának.

Nyugdíjigény az 1894-ik évi XXVII. törv.-c. értelmében.

Ha a kijelölt szakokból okleveles és egyébként is alkalmas tanférriak nem jelentkeznének, nem okleveles egyének pályásati kérvényei is figyelembe vétetnek s az eként megválasztott helyettes tanárnak havonként előrefizetendő 1800 korona évi fizetése leend. Ha azonban időközben oklevelet szerez, annak bemutatásától kezdve a rendes tanári illetmények élvezetébe lép.

Kellőleg felszerelt t. i. születési, a képesítést, eddigi tanári szolgálat, hadkötelezettségi viszonyt és egészségi állapotot igazoló okmányokkal ellátott, a hajdunánási ev. ref. egyháztanács-hoz intézett kérvények f. évi június 10-ig alulírott lelkészelnökhöz nyújtandók be.

A megválasztott állását folyó évi augusztus hó 29-ig tartozik elfoglalni.

Hajdunánás, 1903. május hó 12-én.

Kállay Imre,
főgondnok.

Benkő Lajos,
ev. ref. lelkészelnök.

Pályásat

A Nagy József-féle alapítványból járó s 1000 azaz egyezer koronát tevő utazási ösztöndíjra pályásat hirdettetik. Ezuttal ezen alapítványból a lelkészi vagy tanári pályán már ér-

demmel szolgált vagy szolgáló jeles férfiú fog segélyeztetni tudományos célból teendő utazásra.

A pályázati kérvények hivatalomhoz 1903. június hó 20-ának déli 12 órájáig nyujtandók be. Debrecen 1903. május 25-én.

Kiss Aron,
a tiszántúli ev. ref. egyházkerület
püspöke.

Pályázat.

a békésbányai ref. egyházmegyében az **öcsödi** ref. lelkészi állásra.

Javadalma:

1. Az egyház pénztárából készpénz 1392 korona. 2. 35 hold 244 öl szántóföld: 845 korona. 3. 5 hold 1063 öl kaszáló: 102 korona. 4. 13 hold 917 öl szántóföld: 137 korona. 5. 2 hold 168 öl föld: 13 korona. 6. 10 hold 811 öl szántó föld: 255 korona. 7. Földkisajátítási tőkekamat, jelenleg 67 kor. 3 fill. 8. Temetési stóla értéke 600 korona. 9. Keresztelési és esketési stóla-váltás 400 korona. 10. Szabad lakás. 11. Az épületek takarítása 10 korona. Az összes javadalom pénzértéke 3818 kor. 3 fillér.

Kötelesség: a törvényszabta összes lelkészi teendők végzése.

Pályázati határidő 1903. június 13.

A megválasztandó lelkész állását f. évi október hó 1-ső napján köteles elfoglalni.

A kellően felszerelt pályázati kérvények Gyulára, Békés megyében, **Dombi Lajos** espereshez köldendők.

Debrecen, 1903. május hó.

Kiss Aron,
püspök.

Segédlelkészt keresek

magam mellé Hódmezővásárhelyre, kinek helyét mielőbb el kellene foglalni. Fizetése: teljes ellátás és 350 forint (700 korona); sőt szep-tembertől: 100 forinttal (200 koronával) több. Bővebb felvilágosítás található e lap folyó évi április 18-ki 16-ik számában; vagy magam is szívesen adok.

Karancsik Dániel,
ev. reform. lelképásztor.

Pályázati hirdetés.

A **macsolai** ev. ref. egyház kongruás lelkészi állásra.

Jövedelem: Készpénz az egyház pénztárából és földhaszonélvezet, ezeken kívül 1600 koronáig 577 korona 23 fillér állami kiegészítés.

Kötelességek a lelképásztoriakon kívül a kántori teendők végzése is.

Az állás a választás megerősítése után azonnal elfoglalandó.

A pályázatok beadásának határideje a folyó 1903. év július hó 5-ik napja.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények a beregi ev. ref. egyházmegye espereséhez Sütő Kálmánhoz, Munkácsra (postahely, Bereg megye) küldendők. Debrecen, 1903. máj. 28.

Kiss Aron
püspök.

Pályázati hirdetés.

A **mátyusi** ev. reform. kongruás lelkészi állomásra.

Jövedelem: A hivek által fizetett termény, földhaszonélvezet s ezeken kívül 1600 koronáig 626 kor. 08 fillér állami kiegészítés.

Kötelessége: A lelkészi teendőkön kívül a kántori teendők végzése is addig- mig az állami iskolában alkalmazandó tanító ez utóbbit át nem veszi.

Az állás a választás megerősítése után rögtön elfoglalandó.

A kellőleg felszerelt pályázati kérvények a beregi ev. ref. egyházmegye espereséhez Sütő Kálmánhoz Munkácsra, (postahely, Beregmegye) folyó 1903 év július hó 5-ik napjáig küldendők. Debrecen 1903. máj. 28.

Kiss Aron
püspök.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde
és vasharanglábgyár
Temesvár—Gyárváros.

ÖNTÖTTE
NOVOTNY ANTAL
TEMESVÁROTT
1896 SZ.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangesoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu

szabadalmazott átlukasztott harangjait,

melyek felső részükön a hegedüéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint a régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgros harang egyenlő 408 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-koronákat, régi harangok ilyenekkel való ujrászerezését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli harangok raktáron vannak. — Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896. orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

UNIT. VAGY EV. REF.

legalább 4 polg. oszt. végzett mivelt,
jókedvű, gyermekszerető

falusi kisasszony

ki a német nyelvet is tökéletesen bírja, kinek tehetsége van gyermekeket oktatni, a feladatok elkészítésénél felügyelni, ki háztartásban, varrásban is kissé jártas, **felvétetik** nagyobb vidéki városban. Családtagnak tekintetik, legjobb elbánásban részesítetik. Kimerítő ajánlatok, lehetőleg arcképpel (mely visszaküldetik) „Uj családtag” cím alatt, e lap kiadóhivatalához intézendők.

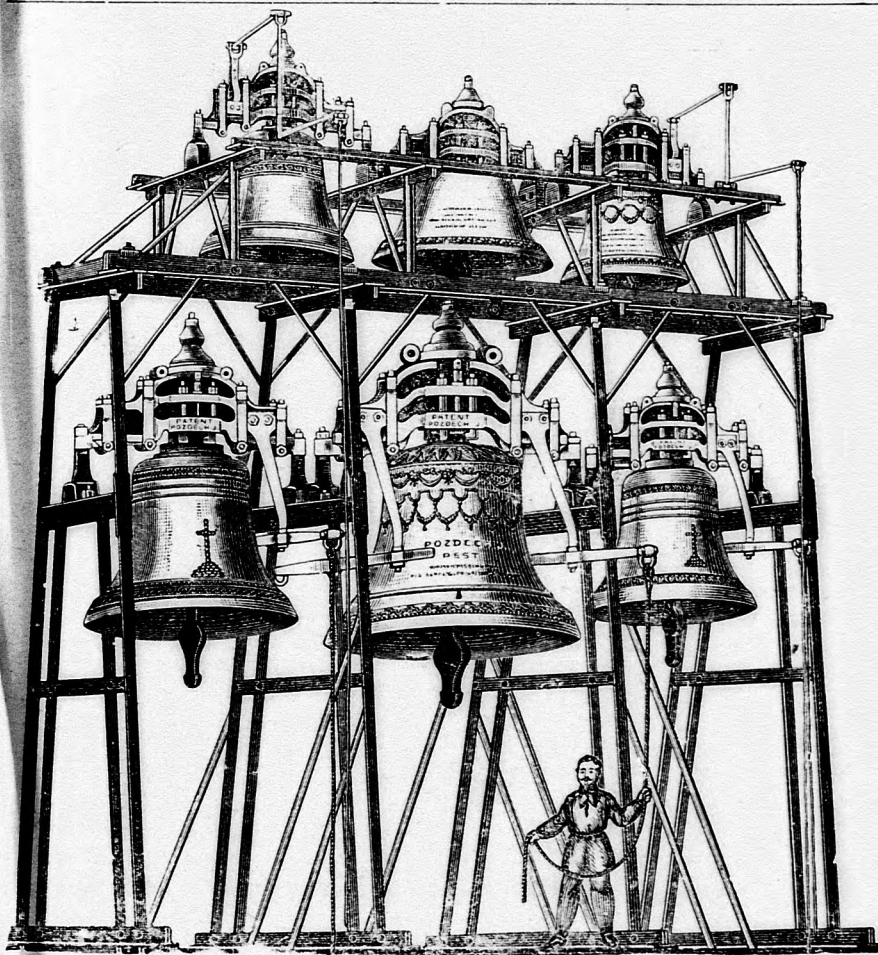
Fontos háztartási cikk!

KÓKUSZ-ZSIR

használható főzésnél és sütésnél vaj, ludzsir vagy disznózsir helyett. A kókuszzsir teljesen szagtalan, használatban szapora, kellemes, egészséges, cukor- és gyomor-bajosoknak is ajánlható. Egy öt kilós postadoboz ára bárhova utánvétellel bérmentve küldve **8 korona**, nagyobb rendelmenynél megfelelően olcsóbb.

Megrendelési cím:

Klein Regina,
Tolcsva.

Nancy városába (Franciaország) általunk szállított harangok.

POZDECH JÓZSEF UTÓDA

(Alapított 1847-ben.)

THURY JÁNOS ÉS FIA

első magyar gőzerőre berendezett lópatkó,
fuvógjára, harang- és ércöntője, szabadalmazott
harangfölszerelése és nagy szerkövácssága
BUDAPEST, VI., Lehel-utca 8. szám, saját házában.

Elvállal minden nagyságú harangöntést és oly új modorú harangfelszerelést, hogy a harangok használata a koronában való fordítás által tizenkétszer helyesírelhető legyen s így az idővel bekövetkező kikopás következtében a harang a megpedéstől megóvtaik, hogy a harang húzásához a régi rendszer ellenében negyedrészes erő kívántatik s így egy ember maga egyszerre több harangot is húzhat.

Készít a gyár vertvas harangállványt is, mely a tornyot a rázkódtatástól teljesen megóvja s tűz esetén a harangokat megvédi és új rendszere szerint régi harangok új modorú felszerelését is elvállalja, valamint meglévő harangokhoz új, összhangzatban álló harangokat önt.

Régi harangokat készpénz gyanánt elfogad s az árakat úgy az öntésekért, valamint az állványokért a legjutányosabbra szabja és fizetési feltételeket is enged, kívánatra pedig bérmentesen küld árjegyzékeket.

Nagyobb harang öntetett és felszerelt az általunk feltalált új rendszer szerint, 1500, vas állvány pedig 600 darab, a melyekből a következő helységek részére szállítottunk Hajdu- és Biharvármegyéek területén u. m.: Hajdu-Nánás, Hajdu-Dorog Hajdu-Böszörmény, Hajdu-Hadház, Hajdu-Szoboszló, Balmaz-Uj város, Püspök-Ladány, Nádudvar Debreczen, Mike-Pércs, Derecske, Bagamér, Báránd, N.-Várad, N.-Szalonta, N.-Bajom, N.-Léta N.-Szántó, Berettyó-Ujfalu, Szakái, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Ér-Mihályfalva, Ér-Hatvan, Bihar-Püspöki, Kis-Marja, Mező-Keresztes Csermő, Fűzes-Gyarmat, Mező-Gyán, Mező-Kövesd, Pocsaj, Gálos Petri, Tisza-Valk, Tisza-Lucz, Árpád, Erdő-Gyarok, Hosszu-Pálvi Bihar-Diószeg- Fekete-Bátor, Kaba stb.

SESZTINA LAJOS

vaskereskedése **DEBRECZEN.**

Helyközi telefon 6. sz.

A Biehn János-féle

ASPHALT-TETŐLEMEZEK

egyedüli raktára Debrecen és vidékére.

Ezen általánosan elterjedt és kedvelt asphalt-lemezeket **nem kell kátrányozni**, egyszerűen csak bemeszeljük!

Kitűnő hazai gyártmányu „Turul“, „Sugár“, „Attila“ stb. permetezők, kénporfúvók, szénkénegezők, kézi feeskendők.

A gálicő maróhatásának ellentálló **vulcanizált feeskendőcsövek** és szelep lapok.

Gazdasági eszközök, gépezeti cikkek
gépölaj, gépszij, gépfeeskendők, műszaki cikkek.

A gyümölcsösök védelmezői, a kertgazda legjobb barátai- az apró éneklő madarak megóvása és azok szaporítása céljából ajánlom a külföldön rendkívül elterjedt **természetes fészkelő-házikókat**, melyek csekély beszerzési árak mellett a kert-gazdaságnak megbecsülhetetlen hasznot hajtanak.

Prospectusokkal szívesen szolgálok!

Postai megrendelések azonnal foganatosítva lesznek.

A tavaszi idény alkalmából

Ruháinkat

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

férfi fiu és gyermek ruha áruházában szerezzük be.

Legmegbízhatóbb bevásárlási forrás

Debreczen, Főtér, a magy. kir. postával szemben.

Alapított 1845-ben.